Venkraai Het verenigingsblad van de KNNV - afdeling Eindhoven

(Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Vereniging voor Veldbiologie)

De verschijningsdata zijn: 20 februari, 20 mei, 1 september en 20 december.
Kopij kan tot uiterlijk 4 weken voor verschijning worden ingeleverd bij de eindredacteur.

Eindredactie
Gerard Vos, 040-2217857, *redactie@eindhoven.knnv.nl*

Redactieleden
Rob Aarts, 040-2531773 - John Bruinsma, 0499-473384 - Jan Schellekens, 040-2435473

"Venkraai" is een streeknaam voor de Zwarte stern, die vroeger in de omgeving van Eindhoven voorkwam als broedvogel op vennen.

De KNNV is een landelijke vereniging, opgericht in 1901. Het doel is natuurstudie en -bescherming door middel van inventarisaties en activiteiten als excursies, lezingen en cursussen.
De afdeling Eindhoven - opgericht in 1945 - is op al deze terreinen actief, o.a. in een aantal werkgroepen, zie hieronder. Het aantal leden bedraagt ongeveer 245.

Het lidmaatschapsgeld voor 2022 is € 32,00 voor een gewoon lid, € 13,75 voor een huisgenootlid, en € 18,50 voor een jeugdlid (Het jeugdlidmaatschap geldt t/m het jaar waarin men 25 jaar wordt). Bij toetreden na 30 juni geldt de helft van deze bedragen. Over te maken op de rekening van KNNV Afd. Ehv., IBAN: NL27INGB0001066049, BIC: INGBNL2A.

Gewone leden ontvangen naast de Venkraai het landelijke KNNV-tijdschrift 'Natura' 4x per jaar.
Een informatiepakket voor toekomstige leden ligt bij de ledenadministratie gereed.
Aanmelden en opzeggen kan bij de ledenadministrateur, zie hieronder.

Kopij

De volgende Venkraai komt uit op 20 december 2022. Kopij aanleveren vóór 20 november 2022. Per e-mail: *redactie@eindhoven.knnv.nl*. De redactie behoudt zich het recht voor, teksten aan te passen of in te korten.

Contact

Bestuur
Vacant
voorzitter@eindhoven.knnv.nl
Secretaris
Jan Lanters, 040-2120467,
secretaris@eindhoven.knnv.nl
Penningmeester
Gerard Vos, 040-2217857,
penningmeester@eindhoven.knnv.nl
Lid
Ursula Elskamp, 040-2126288,
Bestuur2@eindhoven.knnv.nl
Lid
Trudy Mennen, 040-2129281,
Bestuur1@eindhoven.knnv.nl

Ledenadministratie
Ludy Aarts, 040-2531773,
ledenadministrateur@eindhoven.knnv.nl

Lezingen a.i
Ursula Elskamp, 040-2126288,
lezingen@eindhoven.knnv.nl

Cursussen
Ursula Elskamp, 040-2126288,
cursussen@eindhoven.knnv.nl

Publiciteit
Vacature

Vertrouwenspersoon
Annemieke van Vucht, 0499-398897,
annemiekevanvucht@kpnmail.nl

Commissies
Excursiecommissie
Annemieke & Rob van Vucht, 0499-398897, *annemiekevanvucht@kpnmail.nl*
Natuurbeschermingscommissie
Jacqueline van Heek, 040-2110213,
jacquelineheek@cs.com

Werkgroepen
Vogelwerkgroep
Johan Goossen, 040-2510188, *johangoossen1@gmail.com*
Vogelgroep
Willy Meijer, 040-2428043, *willymeijer.vogelgroep@xs4all.nl*
Floristische werkgroep
Wim van der Ven, 06-23047990, *fwe@eindhoven.knnv.nl*
Insectenwerkgroep
Piet Tutelaers, 040-2854670, *piet@tuite.nl*
Mossenwerkgroep
Marleen Smulders, 0499-390298,
m.smulders@onsbrabantnet.nl
Paddenstoelenwerkgroep
Theo van Loo, *tjvanloo@upcmail.nl*
Micro-hydrobiologische werkgroep
Joost van de Sande, 0497-591547, *joost.snd@gmail.com*
Plantenwerkgroep
Petra van Leeuwen, 040-2114070, *petravleeuwen@upcmail.nl*

Natuurhistorisch archief
Dit bevat alle Wetenschappelijke Mededelingen, uitgaven van de Stichting Uitgeverij KNNV, inventarisatierapporten, Venkraaien, Dubbelloven, excursieverslagen en andere literatuur. Ieder lid van de afdeling kan gebruik maken van dit archief. Inlichtingen bij Jelle Schuurmans, 0499-399429,
jelle.schuurmans@antenna.nl

Tweedehands natuurboeken
Informatie: *knnv.nl/lees-mee/tweedehands-boeken*

Website
eindhoven.knnv.nl
Beheer: Harry Nouwen, 040-2810551,
webredactie@eindhoven.knnv.nl

Ontmoetingsgebouw
IVN-KNNV-gebouw d'n Aard, Ariespad 5, 5503EZ Veldhoven.

Venkraai

Verenigingsblad van de KNNV afdeling Eindhoven

Najaar 2022

Berichten	"Op de hoogte–27"	2
	Do 29 sep Voorlichtingsbijeenkomst Gijzenrooi als adoptiegebied KNNV	2
	Wijzigingen ledenbestand	3
Excursies	Zo 11 sep De Plateaux	4
	Za 24 sep Het Eckarts bos (Eindhoven)	4
	Zo 9 okt Het Dommeldal in Waalre	5
	Za 22 okt De omgeving van Landgoed de Wielewaal	5
	Za 5 nov Het Munnichsbos in Limburg	5
	Za 19 nov De Groote Heide Geldrop Heeze	6
	Za 10 dec Soerendonks Goor	6
	Excursies van de Vogelwerkgroep	7
Cursussen	Het leven in een waterdruppel	8
	Winterwatervogels	9
Lezingen	Do 22 sep "De vogelstand in het boerenland"	10
	Ma 14 nov "Natuurontwikkeling ARK in Het Groene Woud – De Geelders"	11
Excursieverslagen	Excursie Vogelgroep naar Diessens Broek, op 8 mei	12
	Impressie van excursie Lange Bleek, op 21 mei	12
	Nieuwe natuur, excursie van de Vogelgroep naar het Achtereinds laag, op 4 juni	14
	De Vennendag op zaterdag 4 juni	14
	Tunnelvisie, excursie van de Vogelgroep op 10 juli	15
Reisverslagen	Lesbos, april-mei 2022	16
	De Vlaamse Kust met de Vogelgroep, 25 - 30 april 2022	21
	La Brenne	24
Artikelen	Aanpak van Watercrassula middels systeemgericht natuurherstel in de Plateaux	28
	Uit de historie van de Venkraai, aflevering 23 (1965)	31
	Op naar een perspectief voor de landbouw	32
Gedicht	Noordwijk	32

Voorblad Grote knoflooktaailing (Mycetinis alliaceus) – Foto: Ton Hermans

“Op de hoogte-27”

Jan Lanters
Secretaris, KNNV afdeling Eindhoven

Als u dit leest is de zomer al weer bijna voorbij. In de tijd sinds de vorige Venkraai zijn er allerlei activiteiten in de KNNV geweest: zo hebben we meegedaan aan de open dag van het IVN in d’n Aard. Hier werd het 25-jarig jubileum van de vlindertuin gevierd, het was een prachtige middag met mooi weer en veel belangstelling. Ook hebben we een excursie georganiseerd speciaal voor nieuwe leden, waarin er gelegenheid was om kennis te maken met onze werkgroepen. Helaas viel de belangstelling van nieuwe leden nogal tegen, maar de werkgroepleden vonden het heel leuk om weer eens samen op pad te gaan met andere mensen dan die waarmee ze altijd samenwerken. Dus volgend jaar maar weer doen!

De Insectenwerkgroep is begonnen met een inventarisatie op natuurbegraafplaats Schoorsveld in Heeze.

Ik kreeg verder van enkele mensen de vraag hoe het staat met vergunningen en/of ontheffingen i.h.k.v. de Natuurwet. Vroeger was dit een zaak van het ministerie van landbouw, die ontheffingen waren geldig tot 2021. Tegenwoordig moet dit geregeld worden met de provincie Noord-Brabant. Han heeft in het verleden afspraken gemaakt in het provinciaal overleg over een gemeenschappelijke benadering van de Brabantse afdelingen. De vergunningverlening is dus nog niet rond en het kan door capaciteitsgebrek in het bestuur ook nog wel even duren voordat het zover is.

Wat dit capaciteitsgebrek betreft: ondanks de oproep van Ursula in de vorige Venkraai hebben zich nog geen leden gemeld voor het bestuur, of die ander werk willen doen zoals het organiseren van lezingen of cursussen. Het werk dat we vroeger deden met 7 personen wordt nu door 4 gedaan. Overigens is dit niet nieuw, bij het doorlezen van oude Venkraaien kom je regelmatig hetzelfde probleem tegen. Er is altijd weer een oplossing gevonden. Maar ik maak me er wel zorgen over, temeer omdat ik volgend jaar zelf ga stoppen na 20 jaar secretariaat. Ook nu moeten we er op vertrouwen dat er leden zijn die meewerken aan een oplossing voor het besturen van onze prachtige afdeling!

Do 29 sep - Voorlichtingsbijeenkomst Gijzenrooi als adoptiegebied van de KNNV

Door Nick Jeurissen en Vivian Maas (Brabants Landschap)
19:30 – 21:30 uur
Gebouw “D’n Aard”, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven
Vooraf aanmelden per e-mail aan: *bestuur1@eindhoven.knnv.nl* met vermelding van voor- en achternaam, of via de website.

Zoals we al eerder hebben laten weten heeft de KNNV samen met Brabants Landschap besloten om het gebied Gijzenrooi (op de grens van Eindhoven en Geldrop) te adopteren.
Voor Brabants Landschap levert het waardevolle informatie op, als ze onze kennis en ervaring kunnen gebruiken bij het beheer van het gebied. Voor ons is het een kapstok waaraan we de activiteiten van de verschillende werkgroepen kunnen ophangen met meer kennisuitwisseling en samenwerking als gevolg (zie de Venkraai zomer 2022, Vivian Maas en Hans van Sprang).

Nick Jeurissen (beheerder Brabants Landschap) en Vivian Maas (medewerker ecologie en beheerplan) geven op deze avond informatie over het gebied Gijzenrooi. Daarnaast zullen ze uitleggen, hoe de samenwerking vorm gaat krijgen. Hoe wij in het voorjaar aan de slag kunnen gaan; wat is de huidige situatie van het gebied en hoe kan onze bijdrage helpen voor een beter beheer. Zo zijn ze begonnen de locatie van de PQ’s (permanente quadranten) en transecten vast te bepalen. Ook hebben ze onderzocht op welke manier de verschillende werkgroepen hun inventarisaties kunnen invoeren in de verschillende databases.

We nodigen alle leden van harte uit om er op deze startavond bij te zijn, en in het bijzonder de coördinatoren van de werkgroepen.

Bloemrijke akker in Gijzenrooi, 7 juni 2020 – Foto: Gerard Vos

Wijzigingen ledenbestand van 29-4-2022 t/m 6-8-2022

Nieuw

Mevr. C. van de Camp	Nuenen
Dhr. S. Wadman	Waalre
Mevr. A. Steehouder	Eindhoven

Verhuisd

Mevr. A. van der Hulst	Deventer
Dhr. D. Custers	Nijmegen

Stuur wijzigingen naar onze ledenadministrateur: *ledenadministrateur@eindhoven.knnv.nl*

Excursies

- Er geldt het voorbehoud, dat excursies alleen plaatsvinden met inachtneming van de regels van de overheid in verband met corona.
- ***Aanmelden bij de excursieleider is noodzakelijk, tenzij anders is aangegeven.***
  Er kan immers een kleine wijziging zijn, en vervoer kan aangepast worden. En mocht een excursie niet doorgaan, dan kunnen degenen die zich hebben aangemeld worden ingelicht.
- Mogelijk worden er tijdens een excursie foto's gemaakt waar deelnemers op staan.
  Als u daar bezwaar tegen heeft, wilt u dat dan kenbaar maken.
- Zorg voor proviand (eten en drinken) en neem regenkleding mee, evt. laarzen.
- En natuurlijk…. een veldkijker, een loepje, je favoriete boek om iets in op te zoeken.
- Let bij colonne rijden altijd op degenen die volgen, dit om elkaar niet uit het oog te verliezen.
- De chauffeur kan de route ontvangen van, of vragen aan de excursieleider.
- Ook niet-KNNV-leden zijn van harte welkom.
- Het KNNV-principe is: We leren van en ontdekken met elkaar, ieder brengt het hare of zijne in.

Zo 11 sep - Excursie naar de Plateaux

Thema: We hopen op bloeiende heide
Leiding: Helena de Jong, 06-48066734, *hatjong@hotmail.com*
Duur: Een ruime halve dag
Start: 9:00 uur, Parkeerplaats bij de werkschuur van Natuurmonumenten, Barrier 15a, Bergeijk. Afslaan schuin tegenover het Tamoil-benzinestation.

De Plateaux, ten zuiden van Valkenswaard, is één geheel met het Belgische natuurgebied Hageven. Het omvat droge zandgronden, heide en vennen.

Vanaf de parkeerplaats lopen we een route van ongeveer 7 km. We hopen dat de heide nog in bloei is. En verder kijken we wat we allemaal tegenkomen.

Hiernaast: Rugstreeppad (*Epidalea calamita*)
Foto: Helena de Jong

Za 24 sep - Excursie naar het Eckartse bos

Thema: Paddenstoelen
Leiding: Ton Hermans, 06-28062650, *ajjhermans@gmail.com*
Duur: Tot ca. 15:00 uur
Start: 9:30 uur, parkeerplaats bij RWZI Eindhoven, Van Oldenbarneveltlaan 1, 5631 AG Eindhoven.

In 2022 is de Vliegenzwam de paddenstoel van het jaar. Dat betekent dat dit jaar de Vliegenzwam speciale aandacht krijgt. De KNNV organiseert samen met NMV, IVN en *waarneming.nl* een grote publieksinventarisatie om te kijken hoe het met deze soort gaat in ons land. De bedoeling is dat er zoveel mogelijk waarnemingen van Vliegenzwammen worden ingevoerd op *waarneming.nl*.

24 september is de dag van de Vliegenzwam en tevens de start van de week van de veldbiologie.

Op deze dag worden er door het hele land zoveel mogelijk paddenstoelenactiviteiten georganiseerd met speciale aandacht voor de Vliegenzwam. KNNV Eindhoven doet hieraan mee met een paddenstoelenexcursie in het Eckartse Bos. Dit bos staat bekend om zijn rijkdom aan paddenstoelen.

We starten om 9:30 uur bij de RWZI Eindhoven en zijn daar weer terug om uiterlijk 15 uur. En wie weet hebben we dan wel een Vliegenzwam gezien.

Vliegenzwam (*Amanita muscarina*) - Foto: Ton Hermans

Zo 9 okt – Excursie naar het Dommeldal in Waalre

Thema: Landschap en historie.
Leiding: Jacques van Kessel, 040 – 2531211, *j.kessel51@upcmail.nl*
Duur: 3 uur.
Start: 9:00 uur, Volmolen, Molenstraat, Waalre.

Een wandeling langs de meanderende Dommel vanaf de watermolen geeft een mooi beeld van onze prachtige oude beekdalen. Afwisselend elzenbroekbossen en kleine hooilandjes. Een gebied met veel eigendommen van Natuurmonumenten. We kunnen hier van alles verwachten, zelfs beversporen.

Hiernaast: Nijlganzen (*Alopochen Aegyptiaca*)
Foto: Gerard Vos

Za 22 okt – Excursie naar de omgeving van Landgoed de Wielewaal

Thema: Paddenstoelen
Leiding: Gerard Vos, 040-2217857, *foxy@xs4all.nl*
Duur: Driekwart dag (dus een boterham meenemen)
Start: 9:00 uur, ingang van het landgoed van de familie Philips, Oirschotsedijk 3D in Eindhoven (kaartje).
Ga vanaf de Anthony Fokkerweg de Oirschotsedijk op, en neem dan de tweede weg rechts.

Dankzij de medewerking van de familie Philips is het ook dit jaar weer mogelijk, onze excursie naar het landgoed gelegen naast „De Wielewaal" te houden.

Het accent ligt zoals gewoonlijk op de paddenstoelen. Maar het betreft een bijzonder interessant, normaal niet toegankelijk gebied waar ook veel andere dingen zijn waar te nemen. Hopelijk is het de goede tijd om veel paddenstoelen tegen te komen.

Za 5 nov - Excursie naar het Munnichsbos (Limburg)

Thema: Herfst
Duur: We verwachten rond 4 uur terug te zijn
Leiding: Rob en Annemieke van Vucht, 0499-398897, *robvanvucht@hetnet.nl*
Start: 9:00 uur, Gerardusplein, Eindhoven

Herfst! Tijd voor prachtig gekleurde bomen, paddenstoelen, wintergasten, beukennootjes rapen….

Het Munnichsbos bij Sint-Odiliënberg (ook bekend als Munningsbosch) is gevarieerd genoeg om van alles wat te vinden, het heeft een prachtig gedeelte met oude indrukwekkende beukenbomen. De natuur mag hier helemaal haar gang gaan, er liggen en staan dan ook aardig wat dode bomen en takken waar vogels, varens, mossen en paddenstoelen van profiteren. Langs een zijde van het bos stroomt de Vlootbeek die verderop afwatert in de Maas. Op het aanpalende landgoed Aerwinkel staat een oud landhuis waar je

door de parkachtige tuin mag wandelen. In de Middeleeuwen was dit gebied eigendom van de Munsterabdij in Roermond. Er was een boerderij voor de akkerbouw en er was het bosgebied voor de houtbouw. Samen was dit voldoende om er een landgoed van te maken. De Franse overheid hief de Munsterabdij op in 1797. Pas later, in 1826, werd de boerderij verkocht aan particulieren.

Hiernaast: Halfgevlekte eendagsvlieg (*Ephemera danica*) - Foto: Helena de Jong

Za 19 nov - Excursie naar de Groote Heide Geldrop-Heeze

Thema: Landschap en vogels
Leiding: Jacques van Kessel, 040 – 2531211, *j.kessel51@upcmail.nl*
Duur: 3 uur
Start: 9:00 uur, Parkeerplaats Hut van Mie pils, Hutdijk, Aalst.

Aan de oostzijde van de snelweg ligt een prachtig groot gebied met heide, vennen en bossen. Het is zowel natuurgebied als waterwingebied.

Het betreft hier heel mooie gebieden van Brabants Landschap, Brabant Water en gemeente Heeze.

Za 10 dec - Excursie naar het Soerendonks Goor

Thema: Winterwatervogels
Leiding: Rob en Annemieke van Vucht, 0499-398897, *robvanvucht@hetnet.nl*
Duur: Driekwart dag
Start: 9:00 uur, Gerardusplein, Eindhoven

Het Soerendonks Goor en het aangrenzende moerasgebied stonden bekend als een plas waarin we altijd veel winterwatervogels kunnen waarnemen, het is immers een pleisterplaats voor trekvogels. Nadat het gebied op de schop is gegaan waarbij de waterhuishouding is verbeterd door de Oude Strijper Aa weer meer te laten meanderen en er nieuwe plassen zijn aangelegd is het nog steeds interessant. Zeker die nieuwe plassen trekken vanaf het begin al weer watervogels aan.

De wandeling voert over stukken hei, tussen cultuurland en oude en nieuwe plassen door. Het gebied sluit aan bij zowel de Gastelse als de Groote Heide en is daarmee onderdeel van een groter min of meer aaneengesloten natuurgebied.

Het Soerendonks Goor, brongebied van de Strijper Aa, werd in 1957 ontgonnen, d.w.z. er werd een gemaal in gebruik genomen om ongeveer 40 ha van het natuurgebied te ontginnen. Dat leidde niet tot het succes dat men er van verwacht had. In 1977 werd besloten de natte natuur weer de ruimte te geven. Van september 2020 tot oktober 2021 is het gebied opnieuw op de schop genomen met als voornamelijk doel de waterhuishouding te verbeteren en gevarieerder te maken, voedselarme plassen aan te leggen en een buffergebied te creeëren waarin water opgeslagen kan worden ten tijde van hogere waterstanden.

Waterpieper (*Anthus spinoletta*)
Soerendonks goor, 13 november 2021
Foto: Gerard Vos

Excursies van de Vogelwerkgroep

Datum	Gebied	Vertrek	Tijd	Contact	
Za 27 aug	Tholen	Orionstraat	8:30 uur	Carla	
Za 24 sep	Biesbosch	Orionstraat	8:30 uur	Martien	
Zo 30 okt	Afferden	Orionstraat	9:00 uur	José	(Let op: wintertijd!)
Za 5 nov	Munningsbos	Gerardusplein	9:00 uur	Annemieke	(ook KNNV-wandeling)
Za 19 nov	Waardenburg e.o.	Orionstraat	9:00 uur	Wim	(winterwatervogels)
Za 10 dec	Soerendonk	Gerardusplein	9:00 uur	Annemieke	(ook KNNV-wandeling)
Do 29 dec	Zeelandtocht	Orionstraat	8:00 uur	Martien	

Voor alle excursies geldt: Altijd aanmelden, of je nu in Eindhoven verzamelt of er zelf naar toe rijdt!

Contactpersonen

Carla van Moorsel	040 - 3685234	*cvanmoorsel1@gmail.com*
Martien Helmig	0492 - 792388	*m.helmig@bbhmail.nl*
Rob en Annemieke	0499 - 398897	*annemiekevanvucht@kpnmail.nl*
Wim van de Meugheuvel	06 – 30127405	*wim@vandemeugheuvel.nl*
José Walthuis	040 – 2434249	*jose.walthuis@kpnmail.nl*

Boerenzwaluw, augustus 2021, in de Weerribben – Foto: Martien Helmig

Covid-voorzorgsmaatregelen bij binnenactiviteiten

Blijf thuis bij klachten van Corona-achtige aard.

Cursussen

“Het leven in een waterdruppel”

Docenten: Willem Cramer, Harry Nouwen

Deze KNNV-cursus is een inleiding tot de wereld van plantaardige algen en dierlijke eencelligen in het water van sloten, vennen en kanalen. Die wereld omvat een rijkdom aan organismen en is daarom bijzonder genoeg om er eens nader mee kennis te maken.

Dat doen we aan de hand van een presentatie met afbeeldingen, en instructies om ook zelf met een microscoop aan de slag te gaan. Ook aan een neven-activiteit – het monsteren – besteden we aandacht.

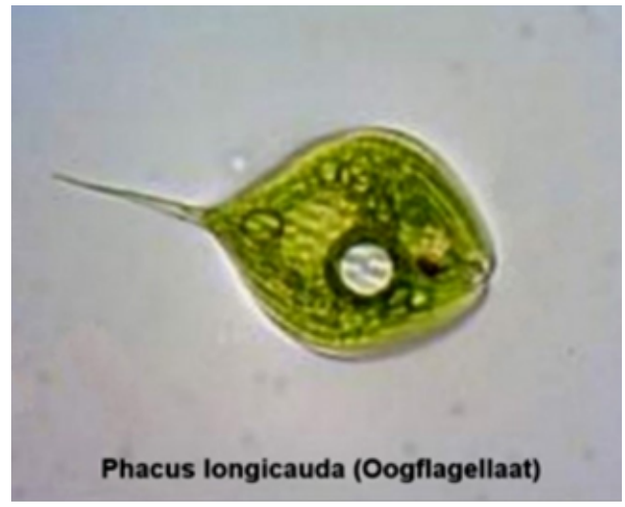

Cursusdata
Dinsdagavonden:

11 oktober
18 oktober
1 november

Tijd
19:30 – 21:30 uur

Locatie
St. Joriscollege, Roostenlaan 296, 5644 BS Eindhoven

Prijs
(onder voorbehoud, inclusief koffie en thee)

€ 35,00 voor KNNV- en IVN-leden

€ 45,00 voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2023

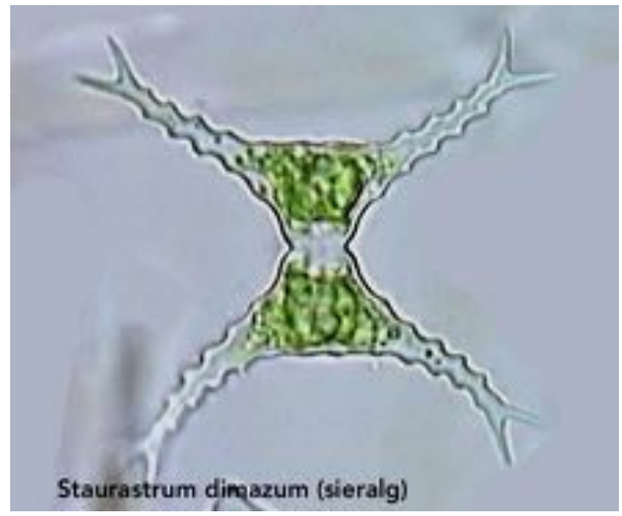

Opgave
voor 1 oktober 2022

- Via onze website *eindhoven.knnv.nl*
- Of per e-mail aan *cursussen@eindhoven.knnv.nl* onder vermelding van naam- en adresgegevens, e-mailadres, telefoonnummer en of u wel of geen lid bent van KNNV of IVN.

Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Maximaal aantal deelnemers: 20

Cursus “Winterwatervogels”

Docenten: Martien Helmig en Jan Schellekens

Vanaf november 2022 geven Martien Helmig en Jan Schellekens een gespecialiseerde KNNV-cursus waarin ze watervogels bespreken die we 's winters kunnen waarnemen.

De docenten besteden aandacht aan herkenning en achtergrondinformatie van soorten als: zwanen, ganzen, eenden, steltlopers, meeuwen, futen, zeeduikers; algehele indruk van de vogels; verenkleed in de winter en waar dat relevant is ook geluiden. Naast het behandelen van deze soorten gaan zij ook in op meer algemene aspecten, zoals interessante gebieden en vogeltrek.

Er zijn 3 theorieavonden en 2 excursies gepland. De excursies gaan naar waterrijke gebieden, één in de buurt en één richting de kust.

Theorieavonden

Donderdagen:

10 november
24 november
8 december

Tijd
20:00 – 22:00 uur

Plaats
Gebouw D’n Aard, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven

Excursies
Zaterdag 3 december
Zaterdag 17 december

Locatie en tijd: nog af te spreken.

Prijs
(inclusief koffie en thee)

€ 50,- voor KNNV- en IVN-leden

€ 65,- voor niet-leden, incl. KNNV-lidmaatschap tot eind 2023

Opgave
voor 1 november 2022

- Via onze website *eindhoven.knnv.nl*
- Of per e-mail aan *cursussen@eindhoven.knnv.nl* onder vermelding van naam- en adresgegevens, e-mailadres, telefoonnummer en of u wel of geen lid bent van KNNV of IVN.

Na uw aanmelding ontvangt u een bevestigingsmail met de betaalgegevens.

Maximum aantal deelnemers: 20

Middelste Zaagbek – Foto: Martien Helmig

Lezingen

Do 22 sep - Lezing “De vogelstand in het boerenland”

Door Marco Renes
20:00 – 22:00 uur
Gebouw "D'n Aard", Ariespad 5, Veldhoven
Aan deelname zijn geen kosten verbonden. Wel vooraf aanmelden via de website *eindhoven.knnv.nl*, of per e-mail aan *lezingen@eindhoven.knnv.nl*

Marco Renes is medewerker soortenbescherming bij het Brabants Landschap. Zijn lezing gaat over weide-, akker- en erfvogels. Het nestel-, broed- en fourageergedrag van deze vogels is het uitgangspunt voor beheersmaatregelen. Dit wordt geïllustreerd met vele korte filmpjes, die de vogels op de voet en in de vlucht volgen.

Bijzondere soorten dreigen te verdwijnen
Met sommige diersoorten gaat het ronduit slecht. Ten opzichte van 1990 is bijvoorbeeld nog maar 37% van de Veldleeuweriken en 50% van de Kieviten over, en de bijzondere vlinder het Gentiaanblauwtje neemt met 15% per jaar af. Met gewoon natuurbeheer zijn dit soort dieren vaak niet te redden, maar specifieke maatregelen helpen wel.

Weidevogels zijn alle vogels die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van het open agrarisch landschap. Dat zijn onder andere Kievit, Grutto, Wulp en Scholekster. Vanwege de intensivering van de landbouw en het verdwijnen van hun leefgebieden zijn ze bedreigd. Een groot deel van de wereldwijde populatie broedt in Nederland, dus zijn we verantwoordelijk voor het behoud van de hele soort. In Brabant zijn 44 weidevogelgroepen actief. Daarnaast werken we in zes kerngebieden, waar boeren intensief samen beschermen.

Akkervogels zijn vogels die broeden en zich voeden op akkers, zoals Veldleeuwerik, Boomleeuwerik, maar ook vogels als Patrijs en Kwartel. Het gaat buitengewoon slecht met hen. In twintig jaar tijd zijn we zestig procent van alle vogels kwijtgeraakt.

Veel andere soorten doen het niet veel beter, door intensivering van de landbouw verdwijnt leefgebied en kunnen ze geen goed voedsel meer vinden. Met specifieke maatregelen op akkers proberen we het voedselaanbod te vergroten.

Het aanleggen van gras- en kruidenrijke akkerranden lijkt bijvoorbeeld erg effectief. Wij zorgen dat zulke randen worden aangelegd en onderzoeken de effectiviteit. Op onze eigen terreinen laten we daarnaast percelen braak liggen, of zorgen we voor stoppelvelden. In heel Brabant leggen we akkerranden aan, maar we richten ons speciaal op vier kerngebieden.

Erfvogels leven op het boerenland, maar zijn voor hun broedplaats afhankelijk van erven, hagen en houtwallen in de directe omgeving van boerderijen en landelijk gelegen woningen. Een groot deel van de erfvogels neemt in aantal af, mede omdat het boerenland en de erven de laatste decennia veel grootschaliger en ‘netter’ zijn geworden. Brabants landschap gaat samen met lokale natuurwerkgroepen in gesprek met erfeigenaren om te bespreken hoe hun erf beter kan worden ingericht. We voeren een erfscan uit en maken een erfplan. In dit plan zijn maatregelen opgenomen die het erf geschikter maken voor erfvogels.

Ma 14 nov - Lezing “Natuurontwikkeling ARK in Het Groene Woud – De Geelders“

Door Ger van den Oetelaar
20:00 - 22:00 uur
Gebouw “D'n Aard”, Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven
Aan deelname zijn geen kosten verbonden. Wel vooraf aanmelden via de website *eindhoven.knnv.nl*, of per e-mail aan *lezingen@eindhoven.knnv.nl*

Ger van den Oetelaar is projectleider bij ARK en woonachtig in het gebied. In deze lezing voor KNNV afdeling Eindhoven zal hij vertellen over zijn rol en werkzaamheden bij ARK en hoe het nu staat met de natuurontwikkeling en het natuurnetwerk in De Geelders. Waaraan is de rijke biodiversiteit van het gebied te herkennen, wat zijn kenmerkende planten en dieren? Hoe gaat het verder met de zorg voor het behoud en beheer van het gebied als de rol van ARK er eenmaal op zit? Wie heeft dan de regie?

De Geelders
De activiteiten die ARK in en rondom De Geelders ontplooit, horen bij het grote ARK-project Brabants Goud in Het Groene Woud. Het algemene doel van dat project is om in Het Groene Woud het Natuurnetwerk Brabant completer te maken. In dit netwerk van bestaande en nieuwe natuurgebieden die met elkaar verbonden zijn, ontbreken nog schakels die belangrijk zijn voor dieren en planten. Sommige schakels bevinden zich in De Geelders. Het gaat veelal om percelen die nog in agrarisch gebruik zijn en eigendom van particulieren of bedrijven.

Meer natuur én Agrarische structuurversterking
ARK spant zich sinds 2019 in om deze percelen te verwerven. Na aankoop of kavelruil zet ARK deze percelen om naar natuur om ze daarna tijdelijk te beheren. Met de ruilingen wordt ook een ander doel nagestreefd: Agrarische structuurversterking. Heeft ARK agrarische percelen op het oog voor omvorming tot natuur, dan zorgt ARK eerst dat ze in de buurt kwalitatief betere gronden in bezit krijgt. Op deze ruilgrond kan de agrariër dan zijn bedrijfsvoering onder betere omstandigheden voortzetten. Zo gaat ook de landbouw erop vooruit. De verwerving van de percelen hoort bij de landschapsontwikkeling die ARK voor De Geelders in petto heeft. De ideeën zijn niet nieuw. Rond 1950 kwam er al een Nationaal Plan om complete ontginning te voorkomen en bijna dertig jaar geleden waren er al plannen om de unieke leembossen in ere te herstellen. De onschatbare waarde van De Geelders is daardoor behouden gebleven en de biodiversiteit in het gebied behoort tot de rijkste van Nederland. Verder herstel kwam in 2004 op de agenda te staan toen de provincie Noord-Brabant De Geelders aanwees als Natte Natuurparel, om natuurwaarden te behouden en te versterken.

Slanke sleutelbloem - Foto: Bert Vervoort

Maatregelen tegen verdroging
Een belangrijke maatregel om de natuur in De Geelders ruim baan te geven en gezond en weerbaar te houden, is zorgen dat het gebied niet verdroogt en nat genoeg blijft. Er komt niet méér water bij, wel gaat ARK er, in samenwerking met Waterschap De Dommel, voor zorgen dat het gebied water beter vasthoudt. De Dommel en diens beekdal spelen hierbij een zeer belangrijke rol. In de Landschapsvisie De Geelders van ARK staat beschreven hoe die natuurverbinding met het Dommeldal tot stand komt.

Meer informatie: *ark.eu/gebieden/groene-woud* en de nieuwsbrief van De Geelders & Het Dommeldal.

Verdere lezingen

Voor de sluitingsdatum van inlevering kopij voor deze Venkraai hadden we met enkele sprekers nog geen afspraak voor een lezing kunnen maken.

Houd daarom onze mailings en de agenda op onze website in de gaten voor de aankondiging van nieuwe lezingen.

Excursieverslagen

Excursie vogelgroep naar Diessens Broek, op 8 mei

Hans van Sprang

Als je iets 5 jaar achter elkaar doet, dan mag je het wel bijna een gewoonte noemen. Het is wel goed om soms kleine dingetjes te veranderen. Diessens broek is voor ons een wandeling die begon bij de RWZ Biesthoutakker en die daar ook weer eindigde. Maar de laatste keer heb ook ik de auto bij een wat verder weg gelegen sportpark neergezet en zijn we van daar af gaan lopen. Omdat het daar beter parkeren is en omdat het een mooie aanloop is naar de eigenlijke wandeling.

Vijf jaar achter elkaar in april en mei naar het Diessens Broek. De vogels kunnen er de klok op gelijk zetten en voor ons was het een zekerheidje als je de Blauwborst wilde zien. En omdat we die een weekje terug in Vlaanderen niet hebben meegekregen, was een bezoek aan Diessens Broek hard nodig. Met zoveel herinneringen aan punten waar we hem hadden gezien kon dat niet mis gaan. En natuurlijk blijft dan de hele tijd ook de vraag of we weer een bijzondere vogel zullen gaan zien of niet.

Ongeveer het eerste wat we zien op de aanlooproute is een silhouet in een kale boom. Dit is zo mooi, het geeft ondanks het kleine vogeltje in die oneindige hemel toch meteen aan wie er in beeld is.

Alleen de keer dat we op 7 april naar deze plek gingen was de Koekoek er nog niet, alle andere keren werd hij of zij wel gezien, zelfs al op 19 april 2020. De route is met de aangebouwde aanloop van bijna een kilometer enkele reis, tot ruim 5,5 km verlengd. Als goede vogelaars doen we dus 4 uur over deze wandeling. En dan kijk je natuurlijk heel scherp en zie je alles. En soms is er dus iets anders, iets dat je opeens hoort of ziet. Neem de kwikstaartcontroverse. In de afgelopen jaren staat er in mijn waarnemingen steeds een Grote gele kwikstaart vermeld. Die zie je bij de waterzuivering en ook dit jaar is er weer geel te zien op het draadje bij het hek. Maar nadere studie wijst uit dat het om een Gele kwikstaart gaat, geen Grote gele kwikstaart. Was er in het verleden verkeerd gedetermineerd of is er een nieuwe vogel aangekomen?

In ieder geval was er een vogel niet aangekomen die er anders altijd wel was. De Blauwborst was er niet. Helemaal afwezig, niet te zien of te horen en daarmee voor het eerst niet van de partij. Alle vorige keren van 7 april tot 16 mei was er duidelijk een Blauwborst om voor ons te zingen. We lopen onze ronde, zien toch wel veel vogels. Vooral de weidevogels en natuurlijk de Ooievaars die regelmatig hun imposante vlucht laten bewonderen zijn goed te zien. Maar de Karekiet en de vogels die zich verstoppen in bomen of riet zijn nauwelijks waarneembaar met het oog en eigenlijk alleen met het oor te volgen.

Diessens Broek in het voorjaar is een vaste waarde en we verwachten dat het dit ook in de toekomst blijft.

Impressie van excursie Lange Bleek, op 21 mei

Geert Bode

Om half tien staan er tien wandelaars(sters) klaar op wandelschoenen en met rugzak op de rug om, na de wandeling van vorige zomer, de Lange Beek nu in het voorjaar te verkennen. We volgen de met gele paaltjes uitgezette wandelroute met een extra lus om het Bultven heen. Er waait een frisse wind die we met een windjack buiten houden. Naast het informatiebord bij de ingang groeit, niet te missen, op ooghoogte in een groef van de bast van een Robinia een felgele Zwavelzwam. We gaan door het poortje en dan linksaf over het pad door een heideveld met wat grotere vliegdennen. We worden ontvangen door een heel orkest van zingende, fluitende en krassende vogels, voor de vogels is het nog echt voorjaar. Gelukkig heeft het, na bijna twee maanden droogte gisteren en eergisteren geregend en lopen we niet meer in een wolk van stof en zand, en in het bos ruikt het fruitig in plaats van muf. Er staan nogal wat dode bomen en op de bovenste kale tak zit soms een vogel, een Boompieper en Roodborsttapuit worden door vogelaars herkend. Normaal is het zo dat wat je niet ziet ook niet mist. Maar mij valt het op dat ik het eerste uur zo weinig

bloemen zie, alleen een plukje Stekelbrem en wat verdwaalde Zandpaardebloemen. Voor Struikheide is het nog te vroeg en bos en hei zijn niet het biotoop voor veel bloemen, maar ik zie er wel erg weinig.

Wat verderop zien we tussen de Struikheide een heel stel goudbruin gevlekte vlindertjes fladderen. Een van de spaarzame dagvlinders die we zien is een Distelvlinder die bijna onzichtbaar is zolang hij stil zit op wat bruine verdorde bladeren, maar zich verraadt als hij zijn vleugels even beweegt. Distelvlinders zijn trekvlinders en dit exemplaar en alle Distelvlinders die hier in mei en juni vliegen hebben de lange tocht van Noord Afrika naar Nederland volbracht. Vanaf eind juli vliegen er verse Distelvlinders die hier - uit eitjes op distels, rups en pop – zijn opgegroeid. Bij een laag muurtje stoppen we voor een koffiepauze. Het is een deel van de ruïne van het buitenhuis van de textielfamilie Elias. De familie is meteen in 1940 via Engeland naar Amerika gevlucht, hun buitenhuis is in de zomer van 1944 afgebrand en niet herbouwd. Behalve restanten van muren en vloeren zien we nog enkele nakomelingen uit de vooroorlogse tuin zoals Vingerhoedskruid en Rhododendron. Even verderop ziet Rob een rode vlek in het bos, geen verdwaald colablikje maar een prachtige Roodgerande houtzwam op een omgevallen boomstam.

Een andere boomstam is rood gekleurd door een rode schimmel, een Trentepohlia-soort.

We maken een extra lus om het Bultven heen. Bij het pad naar rechts, naar de oever van het ven, struikelen we bijna over een schitterende Zwavelzwam die op de grond lijkt te groeien.

Bij het ven ontdekken we een blauwe juffer die zich rustig laat bestuderen maar lastig op naam is te brengen. Even later breekt de zon door en is het windjack niet meer nodig. Er vliegen nu enkele kleine juffertjes in de zon, langs de weg een pol Rankende helmbloem die hier in bloei staat. Het pad loopt verder langs de rand van het bos met links een groot leeg graslandschap. Het Brabants Landschap ontwikkelt hier voormalig bouwland tot nieuwe natuur, er is een poel gegraven en een aantal vlakken met jonge bomen uitgerasterd. De reden hiervoor ligt even verderop: een familie Schotse Hooglander is aan het grazen en een moeder met kalfjes staat in de bosrand. De familie kan in het hele natuurgebied Lange Bleek lopen en grazen, maar niet de malse jonge aanplant vermalen en herkauwen.

Op het volgende heideveld stoppen we en eet ieder de lunch die hij toch had meegebracht. Nog steeds is er een orkest van krassende, zingende en fluitende vogels te horen. Maar er is slechts één echte Fluiter. Zijn riedeltje, langzaam en laag op gang komen en dan steeds sneller en hoger – en dat steeds opnieuw - wordt herkend. Horen is één maar als we het volgende bosperceel inlopen ziet een opmerkzame vogelaar de Fluiter zitten, een kleine vogel met een groene rug en lichte borst. De Fluiter zit zo'n tien meter van het pad op een tak twee meter boven de grond, hij blijft een hele tijd zitten zodat iedereen hem goed kan zien.

Nieuwe Natuur, excursie van de Vogelgroep naar het Achtereinds Laag op 4 juni

Hans van Sprang

Met heel veel trots presenteren we aan de wereld de geboorte van nieuwe natuur. Van heinde en verre stromen de geïnteresseerden toe, al dan niet begeleid door een deskundige voorlichter. Kijk toch eens hoe bijzonder deze nieuwe telg is en wat voor moois we nog van haar mogen verwachten. Zo ook werd de geboorte van het Achtereinds Laag in Aalst-Waalre gevierd in de afgelopen tijd.

Als we op zaterdag 4 juni van het Meeuwven naar de kijkbult bij het Laag lopen is dat door een tweetal kilometers begroeid gebied. Een aantal jaren terug had ik het nog bos durven noemen. Nu staan er afgeknapte lucifers en naaldloze bomen die normaal naalddragend zouden moeten zijn. Tussen deze relikwieën door slingeren een oneindig aantal paadjes om de obstakels heen. Daarover vliegen mountainbikers en ruiters om zich even lekker te ontspannen. Wat eens bos was is nu halfopen kerkhof van dood hout. Natuurpoort tot de nieuwe natuur. Want, dat was ik even vergeten, natuurlijk is het nieuwe natuurgebied(je) van het Achtereinds Laag ook een goede reden om de recreatiedruk op het gebied verder te verhogen. Er wordt een nieuw toegangspunt met de status van natuurpoort gemaakt en mede daardoor zullen vele bezoekers extra door dit gebied kunnen lopen. Welkom in nieuwe natuur.

Al lopend vroeg ik me af wat de waarde is van een nieuw aangelegd park, zoals het Achtereinds Laag, wanneer je het aanlegt en tegelijk de bestaande natuur eromheen aan haar lot overlaat, ook als het door overbelasting zal bezwijken. Natuurlijk zijn er trends in natuurbeheer en natuurlijk kun je ervoor kiezen om niet of weinig in te grijpen in een bepaald bosgebied, maar ik word niet vrolijk van een wandeling door een afgestorven omgeving.

Bij het Achtereinds Laag is het eerste dat opvalt het feit dat in de gegraven vennen en poelen het waterpeil fors gedaald is t.o.v. het recente verleden. Zelfs toen ik er een weekje geleden ging kijken stond er nog aanzienlijk meer water. Wat toen een poel was, met Bosruiters er in, was nu een vaag moerasachtig zandstrandje dat eigenlijk al droog stond. Kortom zonder externe watertoevoer uit sloten of beken is een vijverlandschap uiterst onzeker in deze tijd. Gezien de verwachting, dat het hier droger gaat worden in Nederland, is het ook de vraag of dit een verstandig keuze is geweest. Dat zie je ook terug als je naar de jonge boompjes kijkt die met een grote paal ernaast in een mooie rechte rij zijn aangeplant. Een aanzienlijk deel lijkt geen blad te krijgen, mogelijk door verdroging.

Als je kijkt naar de pioniers dan valt de invasie van Russen op. Wat vogels aangaat ontbreken de pioniers, zoals de Kleine plevieren, helaas. Wel is het leuk om te zien dat vanaf het begin de Oeverzwaluwen hun plek in de aangelegde wand hebben geclaimd. Eenden, we tellen 5 soorten maar van de meeste maar een paar stuks, ganzen en Kieviten hebben zich al gehecht aan de plek en er is ook al een zwanenmeer met 6 Knobbelzwanen. De Geelgors en de Bosrietzanger waren even te horen maar een dicht bladerdek maakt het onmogelijk de vogels te zien.

Het wordt even afwachten hoe het gebied zich in de toekomst, mede gezien de waterstand, gaat ontwikkelen. Te hopen valt dat niet de gehele bosomgeving wordt opgeofferd aan een hoge recreatiedruk op dit nieuwe gebied. Soms denk ik wel eens dat alleen de locale horeca in de vorm van “De Hut van Mie Pils” daarvan beter wordt.

De “Vennendag”, op zaterdag 4 juni

Harry Nouwen

Al enkele jaren achtereen (uitgezonderd de coronajaren) wordt op de eerste zaterdag van juni de Vennendag gehouden in Valkenwaard.

De uitnodiging gaat o.a. naar het KAGM (Antwerpen), KNNV (Eindhoven), en het NGVM (Delft). Alle drie verenigingen die zich onder meer bezighouden met micro-hydrobiologie. Daar zijn deze zaterdagen ook voor bedoeld.

Nadat de koffie en het gebak waren genuttigd en er bijgepraat was ging de groep in het nabijgelegen Meertjesven (elk jaar komt een ander ven aan bod) monsteren. Dat kan met een plankton-net of met een grote pipet, wat een knijpmonster oplevert. Of door een monsterpotje op de kop in het water te laten afdalen, en net boven de bodem te kantelen. Zo proberen wij aan micro-organismen te komen.

Na terugkomst werd het tijd voor de lunch en het gereedmaken van ons technisch hulpmiddel, de microscoop. Voor het eerst werd de mogelijkheid geboden om het eigengemaakt preparaat via een groot scherm te tonen. Een primeur.

Door Joost van de Sande was vooraf verteld dat we veel sieralgen zouden vinden. Dat bleek niet alleen het geval, ook plantaardige zowel als dierlijke microorganismen lieten zich gewillig in het preparaat zien.

Gelukkig waren er onder ons mensen die van een bepaalde groep veel kennis hadden, wat soms discussie opleverde.

Enkele vondsten:

- Sieralgen: Micrasterias, Euastrum, Closterium, Cosmarium, Netrium.
- Oogflagellaat: Euglena.
- Dinoflagellaat: Glenodiniopsis.
- Raderdier: Philodina.

Een volledige lijst zal nog volgen.

Nadat we in onze micro-wereld hadden vertoefd, keerden we terug naar de macro-wereld. Het werd tijd nog even in de achterliggende bossen van het Wandelpark een wandeling te maken. Daar word je wel hongerig van en tegen 17:30 uur werden we aan de dis genodigd. Nog voordat de duisternis inviel ging eenieder zijns weegs. Wij konden terugzien op een prettige dag.

Tunnelvisie, Excursie van de Vogelgroep op 10 juli

Hans van Sprang

Het is een duidelijk voorbeeld van tunnelvisie. Hij knikt er bedachtzaam bij. Ik voel me al wat rustiger worden." Kijk", zegt de psychiater," het komt veel voor. Eigenlijk is het niet veel anders dan het bekende experiment met de lift." Ik kijk blijkbaar schaapachtig want hij ziet dat er nog iets uit te leggen valt. "Mensen die voor een lift met een bal staan te stuiteren en overgooien. Je moet tellen hoe vaak de bal wordt overgegooid en daardoor zie je niet dat er een Gorilla door het beeld loopt". Ik knik nu wel, ik ken het filmpje van een cursus. Hij kijkt nog even naar het scherm van zijn computer. "Het lijkt me niets ernstigs", zegt hij. "Sterker nog, erger dan dit heb ik het nog niet meegemaakt en dat zal u vast ook niet overkomen". Gesterkt door deze opbeurende woorden stap ik de kamer uit.

Waar is het beter een vogelgroep excursie te beginnen dan met parkeren aan de Groeneweg? In Hurwenen dit keer. Land van de Ooievaars, een nest op een oude fabrieksschoorsteen en een heleboel nesten in elektriciteitsmasten. En ook overal in de Kil zie je de Ooievaars staan en lopen, monniken die een oeroude godsdienst tot nieuw leven brengen met hun geduldige rituelen.

Het is fris, een graad of 17 en iedereen aarzelt of een simpel hemd genoeg is of dat er juist een vest of jas overheen moet. Uiteindelijk komen de meeste mensen tot de conclusie dat een vest nodig is en de paar die zonder beginnen worden in de uren daarna alsnog bekeerd. Het is gewoon de hele morgen geen lekker weer, want als er al wat zon door de wolken komt, dan maakt de koude wind dat het nog altijd niet behaaglijk aanvoelt. Dat lijkt gelukkig de Tuinfluiter niet te hinderen, want die zingt volop gedurende het eerste deel van de wandeling. Wat in dat deel ook opvalt is het grote aantal prachtig bloeiende planten. Daar wordt uitgebreid bij stil gestaan. Bij het water van de Kil komen we Grote zilverreiger, Lepelaar, Rietgors, Grauwe ganzen, verschillende soorten eenden, futen, Kokmeeuwen, Kleine mantelmeeuwen en Visdiefjes tegen. Iets meer landinwaarts zien we daarbij Putter, Gekraagde roodstaart, en zowel jonge als volwassen Roodborsttapuiten. En het is er zo rustig, zeker gedurende de morgen komen we vrijwel niemand tegen en over de hele wandeling verspreid ook maar een handvol mountainbikers. Waar vind je dat nu nog?

Ik ben wat voor de troepen uitgelopen als ik bij één van de grotere plassen aankom. De rest is voor langere tijd bezig met bloemetjes en bijtjes. Op het water zie ik vooraan een zwaan en bij de oever wat Kuifeenden en Futen. Meer naar achteren, eigenlijk al op de grens van het bereik van mijn kijker, een eend met een heel witte kop en hals en verder roze-bruin in het water. Hij lijkt ook vrij groot. Ik denk aan een Casarca, maar ja, die kop en hals zijn zó wit. En het meest vreemde wat ik zie, en dat zich regelmatig herhaalt, is dat de eend zo nu en dan achter zich een waterballet veroorzaakt. Hij zwemt langzaam verder weg langs de verre oever van de plas. Als de anderen er na een kwartiertje bij komen is hij zover weg dat details wegvallen en alleen dat waterballet zichtbaar blijft. Het lijkt nog het meest op watertrappelen en we kennen geen eend die dat doet. Verder en verder bewoog hij zich van ons af. Tot iemand opeens roept: "Nu gaat hij uit het water, en kijk, oh nee, kijk toch, het is een vrouw. Het is een naakte vrouw met een spierwitte badmuts op". We hebben zelden zo gelachen als om die wat vreemde eend in de vijver.

Reisverslagen

Lesbos, april – mei 2022

Helena de Jong en Leo van Exel

Woensdag 20 april om kwart voor zes vertrokken wij naar het vliegveld van Eindhoven. Het vliegtuig vertrok om half acht naar Athene, dat is twee uur en vijftig minuten vliegen. Er zijn directe vluchten van Eindhoven naar Lesbos, maar wij wilden eerst een paar dagen in Athene verblijven. Aangekomen op het vliegveld moesten een eind lopen voor onze koffers, maar deze kwamen snel. In het metrostation bij het vliegveld hingen in totaal vijf klokken, die allemaal een andere tijd aangaven. Mondkapjes waren in Griekenland hier en daar nog verplicht. Met de metro naar ons hotel. Het hotel is netjes maar vervallen, het personeel is vriendelijk, de kamer is klein en er was geen fraai uitzicht.

De belangrijkste bezienswaardigheden liggen op loopafstand: Akropolis, het Nationale Museum, het Museum van Cycladische kunst, de Romeinse Agora met de Toren der Winden, de Griekse Agora met Stoa en de Tempel van Hephaestus, Hadriaans poort en enkele kleine Grieks-Orthodoxe kerkjes.

Zondag 24 april vertrokken we om kwart voor twee weer met het vliegtuig en om half drie landden we op Lesbos. We werden opgewacht door iemand van de autoverhuur en even later hadden we een Kia Picanto ter beschikking.

Op ons gemak naar ons eerste hotel in Skala Kalloni gereden. Bij een Italiaans-Grieks restaurant in het haventje gegeten, waar we wat andere vogelaars hoorden praten, maar het klonk niet erg bemoedigend: er waren weinig vogels gespot.

De eerste ochtend op Lesbos om half acht opgestaan en naar het noorden gereden, richting Petra. Hier naar de Rüppells grasmus gezocht, maar die was niet te vinden, ook niet door andere vogelaars die we spraken. Het aantal vogels was inderdaad niet groot. Wat we wel zagen was de Oostelijke Blonde tapuit, de Maskerklauwier, Slechtvalken, Raven, de Balkanbaardgrasmus en de Buizerd.

Na de lunch naar een rommelig waterreservoir. Helena kon er leuke foto's maken van de Casarca, Kleine plevier, een Arendbuizerd, Slangenarend en een Roodkopklauwier. Verder nog mooie vlinders en Libellen.

De volgende dag gingen we naar de zoutpannen en de Tsikniasrivier bij Skala Kalloni. Na de eerste vogel, de Grote karekiet, volgden er vele: Kuifleeuwerik, Oostelijke vale spotvogel, Theklaleeuwerik, Grauwe gors, Purperreiger, Kleine mantelmeeuw, Maskerklauwier, Roodborsttapuit, Paapje, Temmincks strandloper, Grote zilverreiger, Bijeneters, Flamingo's, Kleine karekiet, Huismus, Bosruiter, Steltkluten, Ooievaar, Kleine strandloper, Gierzwaluwen, Kemphaan, Geelpootmeeuw, Spaanse mus, Zwartkopgors, Boerenzwaluwen, Zwarte ooievaar, Kleine Zilverreiger, Boomleeuwerik, veel vlinders en libellen, en ook de Oostelijke smaragdhagedis.

Helena was tevreden over de "oogst", veel Bijeneters gezien.

Flamingo's

Bijeneter

De derde dag gingen we naar een meertje in de buurt van Metochi, het was niet spectaculair, Huismus, Roodkopklauwier, Gaai, Pimpelmees, Oostelijke blonde tapuit, Waterhoen, Roodstuitzwaluwen, Arendbuizerd, Purperreiger, Gierzwaluwen, Kleine mantelmeeuw, Cetti's zanger, Grauwe gors, Zwartkopgors, maar Helena was redelijk tevreden. Na de lunch weer vogelen bij de Tsikniasrivier daar zagen we Steltkluut, Bosruiter, Kuifleeuwerik, Visdief, Kleine zilverreiger,

Maskerklauwier

Balkankwikstaart

Bruinkeelortolaan

Torenvalk, Grote zilverreiger, Paapje, Bijeneter, Spaanse mus, Grote karekiet, Citroenkwikstaart, Bosruiter, Watersnip, vlinders en libellen.

De volgende dag heel vroeg weer naar het meertje bij Metochi. Deze keer wel een Woudaapje gezien en gefotografeerd, evenals Dodaars, Oostelijke blonde tapuit, Roodstuitzwaluwen, Groenling, vlinders en libellen en ook een Hardoen.

Na het ontbijt naar het klooster van Limonos, een mooie route. Op het terrein staan kleine gebouwtjes, individuele woonruimten voor monniken, maar niet meer in gebruik. Dankzij een toevallig aanwezige vogelgids twee uilen gespot. Op de terugweg zagen we een Bruinkeelortolaan, Casarca, Kleine zilverreiger, Zwartkopgors, Kuifleeuwerik, Oostelijke blonde tapuit, Balkankwikstaart, Bosruiter, Kleine strandloper en heel veel Bijeneters. Het werd 29 graden 's middags.

De volgende dag op zoek naar de Turkse boomklever in de buurt van Achladeri. Mooie omgeving, Flamingo's, Cirlgors, Oeverloper, Grauwe vliegenvanger, Putter en de Europese kanarie gezien en gehoord. Het duurde lang, maar we zagen de Turkse boomklever!

Turkse boomklever

Hardoen

Blauwzwarte houtbij

Later vond Helena het nest: een gat, hoog in een stam van een dode boom. Daarna naar de zoutpannen bij Polichnitos, maar daar was bedroevend weinig te zien. Terug over een weg van steenslag langs de baai van Kalloni. Onderweg een Zwarte ooievaar, Roodkopklauwier, Buizerd, Roodborsttapuit en Bijeneters gezien. 's Avonds naar een Kerkuil gaan kijken die zijn nest heeft in een schoorsteen in Skala Kalloni. We zagen een flits en toen was hij alweer verdwenen.

De volgende dag op zoek naar de Griekse Wimpelstaart, maar waarschijnlijk waaide het te hard. Daarna een vergeefse zoektocht naar een Dwergooruil bij een voetbalveld, beide niet gevonden. Toen weer een stukje langs de Tsikniasrivier waar onder andere een Buizerd, een groep Casarca-eenden, Maskerklauwier, Grote en Kleine zilverreigers, Putter en Kleine plevieren, Cirlgors, Huismus en een Hardoen te zien waren.

Op zondag 1 mei naar Agiasos, in de buurt van de Olympusberg. Onderweg zagen we in een bijna drooggevallen poeltje naast de zoutpannen een Temmincks strandloper, een Roodkeelpieper en een Bosruiter. Verder naar Agiasos, hier door het bos gelopen, waar een Turkse boomklever gezien werd.

Balkanbaardgrasmus

Zwarte ooievaar

Cirlgors

Egyptische treksprinkhaan

Oostelijk marmerwitje

Tweekleurige parelmoervlinder

Daarna teruggereden naar het poeltje naast de zoutpannen, waar we een Bosruiter zagen, een Roodkeelpieper en een vrouwtje van de Balkankwikstaart. Plots kwam er een Woudaapje aanvliegen dat in een seconde in het riet verdween. Even later was er een Porseleinhoen dat snel in het riet verdween, maar toch weer tevoorschijn kwam om eten zoeken. De vogel liep minutenlang heen en weer. Europese kanarie, Steltkluten, Kuifleeuwerik, die zagen we elke dag wel, een Zwarte ooievaar vloog over en er liep ook een Kemphaan. Er vloog een Dwergstern en we zagen een Steltkluut, en als toetje een Witvleugelstern.

Porseleinhoen

Witvleugelstern

Plakker

Zwervende heidelibel

Oostelijke pijpbloemvlinder

Woudaap

Op maandag vertrokken we naar hotel Galini in Skala Eressos. Een goed geasfalteerde maar soms zeer bochtige weg door een mooie omgeving. Het hotel ligt aan een heel smal straatje in een wijk met allemaal hele smalle straatjes. Wij waren de eerste gasten dit jaar, vertelde de hotelhoudster. Hopelijk brengen wij geluk, zeiden we. Toen we even later een eindje gingen lopen zagen we de hotelhoudster op de stoep zitten. Ze was zojuist gevallen van de trap en dacht dat ze haar arm gebroken had. Ze moest met de taxi naar Mitilini omdat er in Skala Eressos geen dokter is. Wij brengen

dus duidelijk geen geluk! Het was geen mooi weer maar we hebben wel wat gezien, Casarca, Geelpootmeeuw, Oostelijke blonde tapuit een Tapuit, Oranje zandoogje, Boerenzwaluw, Putter, Groenling, Kleine karekiet, schildpadden en een Cirlgors, maar je moest erg goed zoeken.

De hotelhoudster blijkt ook de volgende dag nog in het ziekenhuis te liggen. Een vriendin vervangt haar en dat terwijl wij de enige gasten zijn. Vandaag naar een nabijgelegen stuwmeer en een klooster. Wat hebben we gezien, Grauwe klauwier, Roodstuitzwaluw, Grauwe vliegenvanger, Roodkopklauwier, Bijeneter, Cirlgors, Zwartkop, Balkangrasmus en Aalscholvers, Zwarte ooievaar, Purperreiger, Turkse tortels, en ook vlinders.

Blauwe rotslijster

Scheltopusik

Roodstuitzwaluw

Op woensdag 4 mei vroeg op en met het bestelde ontbijtpakket vertrokken. Het was 12 graden en pas na de middag werd het 17 graden. Er bleef een koude, harde wind waaien. Via een moeilijk te vinden landweggetje naar Sigri gereden. Zo nu en dan één enkele auto gezien, meestal met vogelaars. Daarna nog meer kronkelige landweggetjes. Mooie vrijwel boomloze omgeving, prachtig licht om te fotograferen. We beginnen met de Roodborsttapuit, Maskerklauwier, Grauwe klauwier, Bruinkeelortolaan, Oostelijke blonde tapuit, Grauwe vliegenvanger, Ralreiger, Kleine klapekster, Bijeneters, Slangenarend, Spaanse mus, Bruine kiekendief, Roodstuitzwaluwen, Raaf, een Hardoen en een Oostelijke smaragdhagedis. Prachtige route.

Het was donderdag een graad of vijf warmer dan gisteren. We zagen onderweg naar ons volgende hotel bij Molivos een Blauwe rotslijster, Kuifleeuwerik, Bruinkeelortolaan, Rotszwaluw, Roodkopklauwier en heel veel vlinders en insecten. Het hotel heeft een mooie grote tuin waarin Nachtegalen zingen.

De volgende dag op zoek naar Kuifkoekoek en Rüppells grasmus, maar beide niet gevonden. Ook veel andere Engelse vogelaars bleken al dagenlang tevergeefs op zoek naar Rüppells grasmus. Na het ontbijt langs een onverharde kustweg via Eftalou naar Skala Sikaminas gereden. Je kunt Turkije hier met het blote oog zien. We zagen vandaag Geelpootmeeuwen, Steltkluut, Drieteenstrandlopers, Bosrietzanger, Audouins meeuw, Oeverloper, Buizerd, Balkanbaardgrasmus, onderweg zagen we een Scheltopusik (pootloze hagedis, ook Pantser-hazelworm of Europese glasslang genoemd) van meer dan een meter lang. Ook heel veel vlinders.

De volgende dag nog een keer een stukje langs de kustweg naar Eftalou. Helena zag weer een Scheltopusik die ze mooi heeft gefotografeerd. Verder de Cirlgors, Zomertortels, Balkanbaardgrasmus, Oostelijke blonde tapuit, Grauwe klauwier. Ook in de tuin van het hotel zagen we de Boerenzwaluw en de ondersoort van de Gaai die geen zwarte streepjes op zijn kop heeft maar een geheel zwart stukje. Er waren Gierzwaluwen bij het kasteel van Molivos.

Op zondag naar ons laatste hotel op Lesbos vertrokken. Onderweg nog even bij de zoutpannen van Kalloni gekeken, maar er was weinig te zien. Geen nieuwe soorten.

Op maandag 9 mei bracht de hotelmanager ons met zijn auto naar het vliegveld, bijna een kilometer verderop. Via Athene vlogen we met een flinke vertraging weer naar Eindhoven.

Het was een prachtige reis!

De Vlaamse Kust met de Vogelgroep, 25 - 30 april

Hans van Sprang

Het begin, de monding van de IJzer

Wennen. Na een week van bijna zomers weer in Nederland begint in dit deel van Europa de temperatuur te zakken. Meer noordenwind en daarbij ook een vleugje regen. Tijdens de heenreis tot onze verbazing snel om Antwerpen heen gereden. Om dit te compenseren begon het te regenen, behoorlijk te regenen zelfs. En het was dan ook een fijne bijkomstigheid dat toen we rond half één op de parkeerplaats aan de Halvemaanstraat in Nieuwpoort verzamelden, de regen weer even was gestopt. We keken uit op een vrijwel lege IJzermonding en we besluiten naar een kijkhut te lopen die een paar honderd meter verder ligt. Daar aangekomen kijken we, gaan wat eten en willen verder lopen naar het strandreservaat. Helaas, de regen begint weer en blijft even doorgaan. Echt doorgaan.

Na een uurtje wachten in de hut zijn we toch gaan wandelen. Het was droog, donker droog. Maar zou dat zo blijven? Tijdens het lopen wel. Er is weinig bijzonders te zien. Geen Tapuiten zoals soms wel te zien zijn, slechts een groep van ongeveer 150 Grote sterns die op het strand zit en daarmee het eindpunt van de wandeling aankondigt. Langs het pad zien we Zwaluwen, een Kneu en een Zwarte roodstaart. Misschien wel een aankondiging van een mooie week, want met een paar prachtige gebieden op de agenda is het echt wel te verwachten dat we veel zullen zien de komende dagen.

De Blankaart, 26 april

Waarom zouden we naar de Blankaart gaan? Toen we de vorige keer daar kwamen was het koud en winderig en we hebben geen vogel gezien. Vandaag zou het weer koud en winderig worden, dat klopte met de voorspelling, maar gelukkig scheen de zon zo nu en dan. En dan waren er ook verhalen over grote waterplassen gevuld met dobberende vogels. Dat moet een andere dag zijn geweest. Bij elke hut of uitkijkpunt dat we bezochten was de eerste indruk die van leegte en meestal stilte. Watervlaktes die eindeloos ver het niet aanwezig zijn van watervogels uitdrukten. Allemaal geen pretje, alleen als de zon scheen wel aangenaam. Conclusie bij de Blankaart was dat het een mooi gebied is, vooral landschappelijk en dat de vogels meer op de achtergrond waren. Geen bijzonderheden daar. Ook toen we het vlak daarbij gelegen spaarbekken nog bezochten was leegte troef. Meeuwen, mogelijk een Zwartkopmeeuw en toen, bij het vertrek toch nog een geschenk van de hemel.. Een jagende Boomvalk kwam heel dicht over. Het was geluk dat we hem zagen en het lukte zelfs een beetje blauwe lucht achter de meester mee te fotograferen toen hij/zij in duikvlucht overkwam.

Dit sloot de dag op passende wijze af en het is dan ook fijn om zo'n cadeau mee te kunnen nemen. De rest van de vogels kwam niet opdagen, maar dan heb je wat aan een vogel die zich wel aan de afspraak houdt.

Cap Gris Nez en de Platier d'Oye, 27 april

Het zou een zonovergoten dag kunnen worden, maar vanaf het begin is er een scheiding tussen land en zee. Boven de zee hangt een diepzwarte lucht en die blijft tot diep in de middag haar stempel drukken op het weer aan de kust. We rijden parallel aan die kust steeds langs de scheidslijn tussen donker en licht. Heel toepasselijk als je bij Calais langs de rijksweg borden ziet met het verzoek snelheid te minderen omdat er kans is op mensen op de rijbaan.

Voetgangers. Gekleurde voetgangers wel te verstaan, die op weg zijn naar een ander leven. Althans ze denken de route daarnaartoe te hebben gevonden als ze maar nog even die smalle strook water kunnen passeren. Één kanaal dat hen scheidt van een normaler leven, weg van geweld en kampen. Maar dat kanaal is niet open, het is hermetisch afgesloten en drones en boten patrouilleren onafgebroken op zoek naar diezelfde voetgangers op kleine bootjes of in containers op vrachtwagens. En wij zijn op weg naar een dag vreedzaam vogels kijken.

Cap Gris-Nez is de eerste stop. Een monument tegen de oorlog. Hier is zowel in de eerste als in de tweede wereldoorlog gevochten en alles herinnert eraan. Je ziet Engeland op een armlengte afstand en het is goed om te bedenken dat de geschiedenis ons iets kan leren. Vogels ook. Het was te koud en winderig om er-

gens buiten te zijn en de vogels hadden dat beter begrepen dan wij. Op de zee was alles uitgestorven, in de lucht ook ongeveer en op een rots werd een Zeekoet gespot. Dat was een aardige impressie van de omstandigheden waaronder het waarnemen van een Zeehond buitengewoon veel genoegen opleverde. Een echte, zelfs even twee die samen zwommen. Door naar de andere Cap, of liever terug naar Cap Blanc-Nez. Zelfde verhaal, iets meer blauw in de lucht en een beschut plekje om te lunchen achter een haag bij een grote obelisk die weer aan het verleden herinnerde. Hier in de beschutting van de kaap en wat heggen zien we een Tapuit, een Graspieper en ook een nog een rustende Veldleeuwerik.

Maar verder…

Als we boven Calais weer de rijksweg afdraaien gaan we naar Oye-plage , naar het Platier d'Oye. Dit is echt een aanrader. Plotseling weer water met vogels erop en daarachter een prachtige vlakte met wat verspreide bomen en bosjes. Dat is waar vogels van houden en wij dus ook. Opeens komen er vogels langs die we wel verwacht hadden maar niet gezien.

Prachtig bleef een Koekoek wel een half uur in een boom zitten, zaten er onder de boom 3 of 4 Beflijsters en zong de Cetti's zanger je wakker als je stram en vermoeid uit een vogelhut kwam.

Dit was waarvoor we waren gekomen. Mooi gebied, en leuk weer wat te zoeken te hebben tussen veel verschillende vogels.

Het lijkt of we bij de Horsmeertjes lopen op Texel zeiden we op een bepaald punt. Later leek het ook op andere duinvlaktes daar en een bezoek aan dit gebied is zeker voor herhaling vatbaar. Mogelijk een keer in combinatie met Marquentaire.

De Uitkerkse polder bij Blankenberge, 28 april

Het werd een heel zonnige dag vandaag, met toch wel veel wind die maakte dat de temperatuur op 13 graden bleef steken. En soms viel de zon ook weg en was het koud, te koud.

Rijden in België is geen pretje op deze dagen. Overal is men bezig met iets, meestal onzichtbaar maar vaak wel langdurig. Afsluiting van wegen zonder enige aanduiding van waar je dan heen moet om je doel te bereiken. Onze navigatie geeft dan wel alternatieven, maar soms zijn de wegen smal en onbegrijpelijk. En als we de mededeling krijgen ergens op een bord midden in het niets, bij een kruising, dat de Graaf Albertweg ter hoogte van het Victoriaplein is afgesloten, is dat dan een reden om die weg wel of niet te vervolgen? Meestal geen idee van waar het over gaat. En wat dat betreft lijkt het wel op vogels kijken. Ondanks het feit dat ik het al even doe, net als autorijden, heb ik bij vogels soms het gevoel dat mij ontgaat welke ervan zich voor mij opstellen ter bewondering. En wat mag dat dan wel voorstellen? Het kan zijn dat het kwam doordat we vandaag de excursiegroep uitgebreid zagen van 7 naar 10 mensen, waardoor we met elkaar meer zagen en meer dachten te weten, maar ook de verwarring leek hiermee toe te nemen.

We liepen een rondje van ongeveer 7 km in de Uitkerkse polder. Grotendeels over asfaltwegen die smal waren en waar ook fietsers, auto's en landbouwvoertuigen overheen wilden. De poten van het statief van een telescoop stonden regelmatig in het rijbereik van een van de genoemde voertuigen. Onrustig is de juiste omschrijving. Voor wat betreft de vogelsoorten was het gebied aardig, niet overdreven maar wel weer een aantal nieuwelingen voor deze reis. De Koereiger was opeens aanwezig en liet zich goed zien, net als het Paapje, de Rietgors en de Roodborsttapuit.

We kwamen ook een aantal Bosruiters tegen en daar begon de discussie. Kemphaan of geen Kemphaan. Laten we zeggen dat de kampen wisselden en diep door de groep heen liepen. Voor mij was soms niets Kemphaan en dan dacht ik er toch een te bespeuren, maar ja, was dat wel zo? En nee, de herinnering aan die polder was er een vol met Kemphanen in zomerkleed, bronstig met grote kragen baltsend om vrouwelijk vertier, maar dat was nu volledig afwezig. Als er al een Kemphaan was, was het op zijn hoogst een vage Kemphen zonder uiterlijk vertoon. Misschien was het er ook wel gewoon niet…..

De wandeling was toch wel lang, het laatste stuk was even fors doorlopen en het gevolg was een aantal zere voeten en de wens om het morgen wat rustiger aan te doen. Vandaar de Viconia Kleiputten in de planning. Het was een mooie dag, maar niet helemaal met de glans die ik ervan had verwacht.

Viconia Kleiputten, 29 april

Het is herfst in Vlaanderen en alle wegen naar Diksmuide zijn afgesloten. Iedereen heeft een andere omweg genomen om bij de kleiputten te komen. Geen zon, donker weer en vooral veel wind. We mogen op de parkeerplaats van de kasteelhoeve staan, een hotel dat pas in de middag gasten verwacht. De wandeling naar de ingang van het natuurgebied is kort. We lopen een rondje van een kilometer of 3 en er zijn vooral veel vogels te horen, veel minder te zien. De Cetti's zanger is een continue aanwezige, net als de Rietzanger. De Karekiet en de Snor laten zich wel horen maar niet zien en de Koekoek doet allebei, laten horen en laten zien.

Er is een uitkijktoren, daar kijk je uit over vrijwel leeg water, net als op veel van de vorige dagen. De hut ligt met uitzicht op een andere plas en daar staan wat struiken vlak voor , die zorgen voor zicht op Rietzanger en Cetti's zanger. Maar naast de Snor, de Karekiet en een overvliegende Lepelaar is er weinig nieuws toegevoegd aan ons lijstje van waargenomen vogels. Het totaal ligt nu tussen de 90 en 100 soorten, geen record voor een meerdaagse reis maar wel aardig gezien de omstandigheden en het jaargetijde. Oh ja, nog steeds de Blauwborst niet gezien of gehoord en ook geen Nachtegaal die zich aankondigde. Een aardig gebied, maar niet helemaal het goede jaargetijde.

Na afloop nog even terug gereden naar de Koolhofput, een gebied in Nieuwpoort vlak bij de E40. Daar was het open, kaal en de kijkhut leek het geraamte van een prefab woning. De koude wind woei over het lege water en een deel van de excursiegangers, waaronder ik hielden het voor gezien. Naar de warme vakantiewoning om dit op te tekenen.

De Westhoek, 30 april

Het was de dag voor dichtbij en duinzand. We zijn naar de Westhoek gereden, een klein ritje voor ons en wat verder voor de anderen. Het was koud en winderig bij het begin en werd al gauw een stuk minder fris. Toen we wegreden was het warm, echt warm en zeker in de duinen konden we heerlijk in de zon lunchen.

Is duingebied interessant voor vogels? Nou eigenlijk niet zo erg. We hebben wel een prachtig concert gehoord langs het pad, want er zaten veel Nachtegalen die allemaal nog om het hardst zongen en regelmatig van plaats wisselden. Neem daarbij het feit dat een deel van de aanwezigen de sprinkhaanzanger nog kon horen en dat we met ons allen twee Tapuiten op een duin hebben gezien. Het is daarmee de minst soortenrijke dag van de afgelopen week, maar rijkdom zit niet alleen in de aantallen.

We hebben weer ons gebruikelijke tempo van één kilometer per uur gelopen, zoals meestal de afgelopen dagen. Dan nog is het niet rustig genoeg om de Nachtegaal te kunnen zien, hoewel er heel soms een glimp tussen de bladeren door te zien was en hij ook soms op een grashalm even uit leek te rusten voordat hij weer als een haas de bladeren in ging.

Dit was al weer de laatste dag van gezamenlijke excursies. Een deel gaat nog door naar het strand terwijl wij afscheid nemen van de groep. Het waren leuke excursies en mooie dagen, alleen had het weer gewoon wel een paar graden warmer gekund.

Kun je bij vogels kijken van oogst spreken?

Een eeuw geleden werden vogels geoogst voor de wetenschap. Een soort bestond pas als hij opgezet in een museum stond. Tegenwoordig is de oogst vaak te zien in een rijtje waarnemingen, ondersteund door foto's. Aan het eind van de week staat bij mij de teller op 99 soorten vogels; wel allemaal soorten die ik al eerder gezien heb. De oogst ligt dan ook meer in het feit dat je met elkaar dingen waarneemt en kennis uitwisselt

in een mooie natuur. De plaats beïnvloedt dan heel erg de waardering.

Het mooiste gebied vond ik de Platier d'Oye in noord Frankrijk. Natuurlijk waren de Caps ook mooie, maar voor vogels in dit jaargetijde niet echt aantrekkelijk. De Blankaart was een mooi gebied waar je rustig kon lopen, dit in tegenstelling tot de Uitkerkse polders waar het juist erg druk was op de excursieroute door de vele auto's en fietsers. Ik vond het een fijne week waar we veel hebben gezien en meegemaakt en waarbij iedere dag weer de verbazing werd gedeeld over de manier waarop overal in dit gebied op de meest rare punten wegafsluitingen werden aangetroffen.

Terugreis, 1 mei

Het is een dag met spatjes regen als we via de kustroute terug rijden naar Oostende. Het doel is om daar nog even uit te kijken en uit te waaien bij de spuikom, een vrij grote plas aansluitend aan de haven. Het is weer droog als we daar stoppen. Deze plek is vooral bekend om zijn vogelrijkdom in najaar en winter.

Maar we hebben geluk. Eigenlijk zitten er maar op 1 punt vogels op het water, de rest is vooral goed voor watersport lijkt het. En dat punt waar de vogels zitten is net waar wij de auto parkeren op een smalle straat die om de spuikom heen loopt. Kokmeeuwen, Zilvermeeuwen en Ganzen, vooral Canadese ganzen. En toch. Tussen al de Kokmeeuwen zitten, als je even langer kijkt, Visdiefjes, niet zomaar 1 maar hele groepen. Mogelijk broeden ze op de zandbankjes die een 50 meter uit de oever liggen. En omdat er ook tussen het grote geweld van de Canadese ganzen 1 Brandgans rondzwemt komen er nog 2 soorten bij mijn lijstje dat daarmee uiteindelijk als we thuis zijn een leuke week in kille cijfers weergeeft.

La Brenne

Rob en Ludy Aarts

La Brenne vormt een archetype in je onderbewuste, een ultieme ervaring voor eenieder voor wie onze opgelegde westerse leefwijze nog niet geheel leidend is.

Sinds 1985 is de Brenne beschermd als "Parc Naturel Regional de la Brenne". Het is een Natura 2000 gebied en Ramsar gebied (watervogels), gelegen in midden Frankrijk ten westen van Chateauroux. Het gebied heeft een semi-natuurlijke basis omdat het overgrote deel van de meren en meertjes in de middeleeuwen is ontstaan door uitgraven ten behoeve van de visvangst van met name Karper. Door een slim systeem van uitlaat en inlaat van water kunnen veel vijvers naar believen worden leeggelaten en weer gevuld met water, waardoor de karpervangst gemakkelijker kan plaatsvinden. Er zijn in Frankrijk nog twee andere gebieden, die dienen ten behoeve van de visvangst. De noordelijker van de Brenne gelegen Sologne, waar je langs komt op weg naar de Brenne, en de Dombes ten noordoosten van Lyon.

Midden in de Brenne, zie het kaartje, bevindt zich een in militair opzicht voor Europa zeer belangrijke marinebasis. In het zwaarbeveiligde en met bunkers bewaakte complex bevindt zich een aantal masten van bijna 400 m hoog en leidend in de omgeving, met daartussen gespannen kabels die een reusachtige antenne vormen. Bij monde van een voor Frankrijk

dienende en toen in de Brenne wonende Nederlandse oud-legionair, overleef je binnendringen in het complex zeker niet. We ontmoetten hem bij ons eerste bezoek aan de Brenne begin 2000 op zo'n typisch dorps Frans terrasje. Hij bood ons een biertje aan en nog een, nog een en nog een en vertelde zijn verhaal. Het afschuwelijke verhaal van Dien Bien Phu. Na zijn verhaal stond hij waggelend op. Toen ik vroeg hoe dat kwam vertelde hij dat toen hij onder de lijken vandaan kroop nog net werd gezien door een Vietnamees die hem niet doodde maar door beide knieën schoot. Waarom niet gevlucht uit Marseille? Onmogelijk! Je hebt getekend en ze zoeken en vinden je overal! Een verhaal dat beklijft. Maar wat zijn we toch gelukkige mensen want verder is de Brenne een wonderschoon gebied. Wij zijn geen mensen die ergens verschijnen om er vervolgens nooit meer terug te keren.

Integendeel, de Brenne heeft op ons een sterk aanzuigende werking. De weldadige rust, de immense doodse stilte die er vaak heerst, het volledig ontbreken van intensieve stikstoflandbouw en industrie en het volledig ontbreken van iedere vorm van recreatieve voorzieningen anders dan een glijbaantje op camping Les Millots in het dorpje Rosnay. Iedere keer als we Rosnay (bijna 900 km via Reims) naderen hopen we vurig dat er niets is veranderd. De bordjes met daarop vermeld Tongorchis (in het Frans) staan er weer, zodat de wekelijkse maaier op de camping eromheen maait.

Tongorchis

Ook het bordje met Bokkenorchis staat er weer. Er mág gewoon niets veranderen en tot nu toe is dit dan ook vrijwel het geval, ook wat betreft de bijna belachelijk lage tarieven voor deze gemeentecamping. Wat ook niet verandert zijn de kampeerders, vaak natuurzoekers en natuurfotografen.

Moerasparelmoervlinder

Nederlanders en Belgen vormen de hoofdmoot, dus contacten zijn snel gelegd en zonder geheimen gelukkig. Ook een wederzijds biertje is dan snel geschonken. De camping is centraal gelegen in dit enorme gebied met een kern van zo'n 80000 ha. Vanuit de camping zijn bijna alle tochten per fiets of te voet te doen. De Brenne is een schitterend fiets- en wandelgebied, waar auto's gezien de smalle wegen niets te zoeken hebben anders dan voor het bereiken van een verder weg gelegen startpunt voor wandelingen of een bezoek aan de grote Leclerc supermarkt van Le Blanc. Het schap voor vegetarisch beslaat daar nog geen halve vierkante meter en het personeel weet niet waar het te vinden is. In Rosnay bevindt zich zo'n typisch Frans klein lokaal winkeltje voor de dagelijkse baguette en andere levensbehoeften. Het winkeltje is wél iets veranderd. Tot ons genoegen is het sinds corona iets groter geworden evenals het assortiment. Er wordt dus meer omzet gemaakt en dat stemt tevreden. Ook het restaurantje voor een eenvoudige hap, aanvankelijk gesloten, is weer heropend. Mooi! Het geraamte van de Brenne wordt gevormd door de vele meren en meertjes. Sommige zijn beschermd natuurgebied (Réserve Naturelle, de hoogste beschermingsstatus) met vaak een vogelkijkhut. Verder zien we met ruige mest bemeste en onbemeste hooilanden met daarbij behorende flora. Alles kleinschalig. Bebossing ertussen.

Rondom Rosnay opmerkelijke zandopduikingen in het landschap met doornstruiken, Grauwe klauwieren en Cirlgorzen. Vroeg in de ochtend volop zingend op de camping vinden we Wielewaal, Nachtegaal, Grauwe vliegenvanger, Nachtzwaluw, waarbij we even werden gefopt door een zingende Veenmol, Zomertortel, Draaihals en Hop. Rosnay is een waar hoppenparadijs.

Hop

Let wel, je moet de Brenne dus met name in het voorjaar bezoeken waarbij de maand mei het meest optimaal lijkt. Alle reigersoorten zijn in principe in de Brenne te vinden, ware het niet dat door droogte de grootste kolonie van werkelijk alle soorten is verdwenen.

Purperreigers

Een forse domper. In de directe omgeving van de camping vind je Cirlgors, Grauwe gors, die sterk is toegenomen, Orpheusspotvogel en Bergfluiter en met wat geluk Graszanger. Zwarte wouw, Wespendief, Slangenarend en enkele jaren geleden een Dwergarend vormen een aardig viertal, terwijl er dit jaar opeens een Zeearend verscheen boven het marinecomplex, gevaarlijk zeilend tussen de antennekabels.

Floristisch pareltje

In een aantal meren zien we Krooneenden, Steltkluten, Visdieven en kennelijk overzomerende Geelpootmeeuwen. Opmerkelijk is het verdwijnen van de Roodkopklauwier als incidenteel broeder. Hoewel? Het is onmogelijk de geschikte plaatsen allemaal te vinden.

Poppenorchis

Hondskruid

Ook de Kleine trap is al langer verdwenen. Zo'n 35 km noordelijk van Chateauxroux rondom Chabris vind je de noordelijkste broedplaats van deze soort. Mocht je interesse hebben in de plaats, meld je dan bij ons.
De in betere tijden volop aanwezige Witwangsterns zijn erg schaars geworden, Zwarte sterns eveneens.
De floristen worden bediend met vele soorten orchideeën en andere heerlijkheden. De beste plek ligt bij het minidorpje Rives met minimaal 15 soorten over een luttele km wandelroute. We schrokken bij de camping van een hele grote dreigende razendsnel voor onze voeten overstekende Groene toornslang. Een hevige teleurstelling en zorg was de totale afwezigheid van de normaal op de camping aanwezige honderden Boomkikkers.

Grauwe vliegenvanger

Maar let wel, naar de Brenne ga je niet voor de soorten, naar de Brenne ga je omdat je naar de Brenne wil, omdat je je onderbewuste wilt volgen, omdat je daar je roots kunt vinden. Uitstekende info vind je in de Brenne op 2 plaatsen in de buurt van Rosnay: Het Maison du Parc en het Maison de la Nature. Beide centra zijn direct met googelen te vinden.

Maar, daar komt hij dan toch als een helse duivel uit een doos. ***De grote verdroging*** door klimaatverandering. De Brenne verdroogt en verruigt, niet heel snel, maar toch, het gebeurt. Wees er dus snel bij (KNNV kampje?) en bespreek voor bijv. volgend jaar tijdig een plaatsje in het voorjaar. Dat kan het beste telefonisch. Googelen op Camping Les Millots voor de details. Madame verstaat en spreekt alleen Frans! Geef je verblijfstijd door en je naam verschijnt op een bordje op een van de genummerde plaatsen. Madame komt 's-morgens en 's-avonds met haar autootje langs voor de administratie en betaling (Nieuw: betalen kan per betaalpas). Wie denkt aan een goede WiFi verbinding heeft het verblijf in de Brenne niet helemaal begrepen, maar nieuw is dit jaar een prachtige met fleurige bloembakken omzoomde WiFi hut. In Rosnay en omgeving zijn ook vakantiewoningen beschikbaar. Meer inlichtingen zijn bij ons te verkrijgen.

Artikelen

Veldonderzoek in de regio

De rubriek bevat verslagen van onderzoek in de natuur in de ruime regio Eindhoven. KNNV-ers en niet-leden, professionals en amateurs, kunnen hier hun onderzoek, of een samenvatting daarvan, presenteren.
De voorgestelde lengte is 1000–1200 woorden. Graag met relevante illustraties.

Het aanpakken van Watercrassula middels systeemgericht natuurherstel in de Plateaux

Janneke van der Loop – Specialist invasieve exoten, Stichting Bargerveen

De Plateaux, gemeente Bergeijk, vormt één geheel met het Belgische natuurgebied Hageven ten zuiden van Valkenswaard en ligt tussen droge zandgronden en het beekdal van de Dommel (Afbeelding 1). Het gebied maakt onderdeel uit van het Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux en is in beheer bij Natuurmonumenten. Aan het einde van het laatste millennium is er veel energie gestoken in het herstel en de aanleg van nieuwe, zwak gebufferde vennen op voormalige landbouwgronden. Hiervoor zijn de met nutriënten verrijkte toplagen van de bodem verwijderd. In de daaropvolgende jaren zijn de vennen besmet geraakt met de invasieve exoot Watercrassula (*Crassula helmsii*).

Afbeelding 1 - De zwakgebufferde vennen van de Plateaux zijn nagenoeg allemaal dominant bedekt met Watercrassula - Foto: Janneke van der Loop

Watercrassula

De problemen met Watercrassula (afbeelding 2) op de Plateaux komen voort uit het feit dat de plant in staat is wateren dicht te groeien (Dawson & Warman 1987). De soort laat zich moeilijk bestrijden en is in Nederland niet meer volledig te elimineren (van der Loop et al. 2018). De plant is te herkennen aan zijn vetplantachtige uiterlijk (Dawson & Warman 1987; Smith & Buckley 2020). Buiten het water wordt de plant maximaal ca. 25 cm hoog. In het water worden de stengels langer en met een grotere afstand tussen de knopen, van enkele millimeters tot meerdere centimeters, en is de plant in staat een flink deel van de waterlaag te vullen. De bladeren staan in paren tegenover elkaar en groeien aan stengels die over de grond kruipen of strekken. De terrestrische stengels hebben gemiddeld om de 8 mm een knoop, waaraan zich wortels kunnen vormen. De plant kan zowel onder als boven water leven. De plant bloeit op terrestrische locaties elk jaar met kleine witte tot rozige bloemen, waarbij 2 – 5 zaden van 0,5 mm lang worden geproduceerd. De zaden zijn minimaal twee jaar kiemkrachtig, al is dat niet zeker. Watercrassula kan zich ook vegetatief voortplanten en doet dat snel wanneer er veel voedingsstoffen beschikbaar zijn. Kleine plantendelen (± 3 mm) breken gemakkelijk af, verspreiden zich via het water en groeien uit tot een nieuwe plant. De soort komt voor in een verscheidenheid aan zoete wateren. Deze kunnen langzaam stromend of stilstaand zijn. Het betreft onder andere poelen, meren, ijsbaantjes, kanalen, beken en sloten en zo ook de vennen van de Plateaux.

Afbeelding 2 - De uit Australië afkomstige invasieve exoot Watercrassula - Foto: Janneke van der Loop

Omdat de soort niet volledig is uit te roeien, is het van belang te kijken naar de andere mogelijkheden zoals het beheersen van de soort (Van der Loop et al. 2018). Een mogelijke duurzame oplossing is het uit-

voeren van systeemgericht natuurherstel (Van Kleef et al 2017). Wanneer Watercrassula hiermee beheerst wordt betreft stap 1 het terugbrengen van de aanwezigheid van Watercrassula tot minder dan 5% van de totale dominante besmetting. Waar mogelijk worden de vermestingsbronnen aangepakt (stap 2) om zo de beschikbare voedingsstoffen te verlagen. Vervolgens volgt stap 3, het inbrengen van inheemse concurrenten die passen bij de standplaatscondities van het ecosysteem. Deze zijn afkomstig van donorlocaties of kweekfaciliteiten. Dit remt de hergroei van Watercrassula en het tot dominantie komen van deze soort. De keuze van inheemse soorten is locatieafhankelijk en verandert met de mate van jaarlijkse inundatie, de bodemgesteldheid en de doelstellingen van het gebied (zie voor meer informatie *www.liferesilias.eu*).

Pilotstudie

In 2017 is in het gebied, dankzij provincie Noord-Brabant en in samenwerking met Natuurmonumenten, een pilot gestart om te bepalen of deze methode effectief is in het vennengebied. Hiervoor is op de oevers van een van de zwaar besmette vennen 1000 m^2 PVC-folie (dikte 0,5 mm) geplaatst om de dominantie van C. helmsii te reduceren (afbeelding 3). Na 1,5 jaar, in juni 2019, is de PVC-folie verwijderd en zijn op de oever 20 proefvlakken (4 x 4 m) uitgezet. In 10 van de proefvlakken is de inheemse plant Oeverkruid (*Littorella uniflora*) geënt en de overige vlakken dienden als controle. De effecten van het verminderen van de biomassa van *C. helmsii* en het introduceren van de inheemse plantensoort op de plantbedekking (vergelijkingen van behandelingen tussen controlegebieden) zijn bepaald door na 3 jaar de ontwikkeling vast te leggen (bedekkingspercentage en aantal plantensoorten).

Afbeelding 3 - Proefvlakken op de oever van het ven. Op de achtergrond is de watercrassulabesmetting in de rest van het ven nog goed te zien - Foto: Jacques van Kessel

Bij de monitoring bleken de uitgezette oeverkruidplanten goed aangeslagen (figuur 1), ondanks de droge en relatief ongunstige omstandigheden waaronder ze in 2019 zijn geïntroduceerd. Op de Plateaux is er significant minder Watercrassula aanwezig (watercrassulabedekking 36,6 % versus 79,5%, p = 0.06), en significant meer Oeverkruid (oeverkruidbedekking van 45,0 % versus 4,04 %, p = >0.001), in de geënte proefvlakken. Dit is ook duidelijk met het blote oog te zien op de locaties (afbeelding 4). Er is geen significant verschil in de begroeiing van de bodem met de overige inheemse vegetatie (p = 0,90).

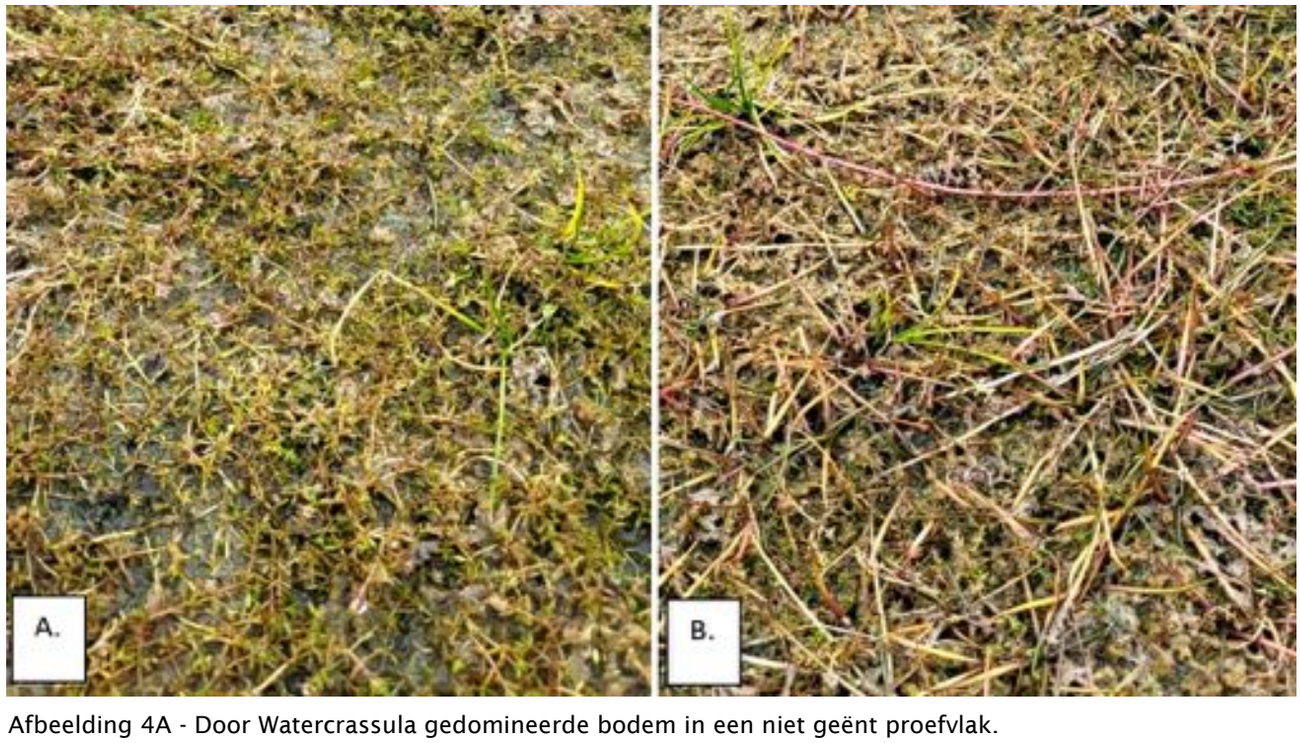

Afbeelding 4A - Door Watercrassula gedomineerde bodem in een niet geënt proefvlak.
Afbeelding 4B - Door Oeverkruid gedomineerde bodem in een geënt proefvlak - Fotos: Janneke van der Loop

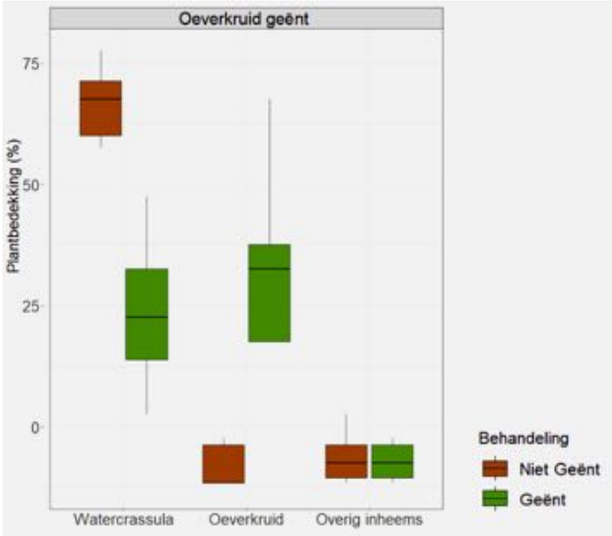

Figuur 1 - Resultaten van systeemgericht watercrassulabeheer in de Plateaux op de locatie waar in proefvlakken Oeverkruid is ingebracht. Weergeven zijn bedekking (%) van Watercrassula, Oeverkruid en andere inheemse plantensoorten (Overig inheems). (Figuur: van der Loop et al. in press)

Opschalen van de aanpak

Het inbrengen van Oeverkruid onderdrukt met succes Watercrassula op de oevers van de Plateaux. De bedekking van Oeverkruid is hoger, en van Watercrassula significant lager, na het enten van vegetatie. Inheemse soorten leken geen nadeel te ondervinden van de oeverkruidbehandeling.

Vanwege deze goede resultaten is deze maatregel in de zomer en nazomer van 2020 op grotere schaal toegepast in verschillende vennen van de Plateaux. Op de Plateaux liggen in totaal 9 vennen met verschillende mate van watercrassulabesmetting. In vier van deze vennen met een beginnende watercrassulabesmetting zijn maatregelen genomen. In deze vennen zijn de besmettingshaarden, in tegenstelling tot de pilotstudie waarbij met zeil is gewerkt, door Soontiëns Ecology uit Eindhoven machinaal verwijderd om de dominantie van Watercrassula te doorbreken en zo sneller de competitieve soorten in te brengen. Op de daarbij vrijkomende kale grond werden oeverkruidplanten geïntroduceerd. In 2021 zijn deze behandelde locaties op de Plateaux gemonitord. Hierbij is waargenomen dat de watercrassulabedekking sterk is afgenomen en de oeverkruidvegetatie goed is aangeslagen (afbeelding 5). De aankomende jaren moet uit een intensieve monitoring blijken of de oeverkruidvegetatie in de wapenwedloop met Watercrassula op de Plateaux de overhand blijft houden.

Afbeelding 5 - Op de bodem van een van Watercrassula ontdaan ven op de Plateaux is duidelijk te zien dat de voorheen dominante bedekking van Watercrassula is verwijderd, en dat Oeverkruid zich goed aan het vestigen is.

Literatuur

Dawson F, Warman E (1987) *Crassula helmsii* (T. Kirk) cockayne: is it an aggressive alien aquatic plant in Britain? Biological Conservation 42(4): 247–272

Smith T, Buckley P (2020) Biological Flora of the British Isles: *Crassula helmsii*. Journal of Ecology 108: 797–813

Van der Loop JMM, De Hoop L, Van Kleef HH, Leuven RSEW (2018) Effectiveness of eradication measures for the invasive Australian swamp stonecrop *Crassula helmsii*. Management of Biological Invasions 9(3): 343–355

Van der Loop JMM, Van Kleef HH, Van Veenhuisen LS, Lamers LL, Leuven RSEW (2022) The Ecosystem Resilience Approach (ERA) to control the invasive Australian swamp stonecrop (*Crassula helmsii*) in practice – in press.

Van Kleef HH, Brouwer E, Van der Loop JMM, Buiks M, Lucassen ECHET (2017) Systeemgerichte bestrijding van Watercrassula. Stichting Bargerveen, Nijmegen, 89 p.

Uit de historie van de Venkraai, aflevering 23 (1965)

Jelle Schuurmans

De afdeling was ook in 1965 zeer actief. Er waren 8 lezingen en 59 excursies. En verder nog een paddenstoelenweekeinde, 2 fotoclub avonden en 2 werkdagen op Strabrecht. In de convocatie van februari werd een excursie in het gebied noordwestelijk van Eindhoven aangekondigd. In die vorm zal deze nu niet meer mogelijk zijn. En de waarnemingen zullen nu ongetwijfeld ook geheel anders zijn.

En nu het programma

Zondag 6 februari Vandaag is het noordwestelijk gebied van de gemeente Eindhoven ons exkursie - doel. We hebben er een wandeling uitgestippeld, die veel variatie biedt en daarom interessant mag worden genoemd, temeer omdat we aan deze kant van de stad maar heel zelden meer komen.

Vertrek bus 9.15 uur

We gaan met lijn A (richting Strijp) van de stadsautobusdienst van het stadscentrum (station) naar de halte in de Halvemaanstraat vlak voor de Tilburgseweg. Dan wandelen we achter de "Wielewaal" om naar Tegenbosch. We passeren "den Hurk" en "de Mispelhoef" en gaan langs de achterzijde van de "Constant Rebecque-kazerne" naar de westgrens van het terrein van de Rijks-Psychiatrische Inrichting. Over landweggetjes bereiken we dan het mooie Acht. Lijn K brengt ons weer naar Eindhoven - Centrum. De leiding is in handen van de Hr. M.Kerkhof. Bij normaal weer zijn laarzen niet noodzakelijk. Een boterhammetje voor onderweg verdient aanbeveling. Getrainde kinderen mogen mee. Onze thuiskomst kan worden geraamd op ± 3 uur.

Woensdag 9 februari Bestuursvergadering bij de Hr.M.Kerkhof.

Zaterdag 12 februari onder leiding van de Hr. E.Abma naar de Eckart. Zoals gebruikelijk verzamelen fietsers en automobilisten zich bij de eerste overweg Tongelresestraat om 14.00 uur.

Lezing vrijdag 18 februari. Wij waren zo gelukkig de Hr.J.A.Th. Dielis te Bergeyck bereid te vinden voor ons te komen spreken over De oudste geschiedenis van onze streek. Daar de Hr. Dielis zelf een enthousiaste en suksesvolle speurder is, kunnen wij een interessante avond tegemoetzien. Aanvang 8 uur zaal E van het voorm. Gymnasium Augustinianum aan de Kanaalstraat.
We hopen als steeds op een goede opkomst.

Zondag 27 februari met de vogelwerkgroep naar de "Knardijk". De leiding berust bij de Hr. H.Oversteegen. Vertrek om 6 uur v.m. vanaf het V.V.V.gebouw op het stationsplein. Opgave i.v.m. autotransport gaarne uiterlijk vrijdag 25 februari 1966 bij de leider tel.04990-1863.

Zondag 27 februari voor diegenen, die niet zover willen gaan, hebben we nog een exkursie gepland naar "De Hocht" het natuurmonument bij Meerveldhoven o.l.v.K.Zwanenburg. Verzamelen om 9 uur bij Wasserij De Vries aan de Blaarthemseweg.

Zaterdag 5 maart Evenals voorgaande jaren in deze tijd is er gelegenheid om met leden van de vogelwerkgroep de vogelwereld beter te leren kennen. Vandaag wordt hiermede begonnen door de Hr.W. Oversteegen. Verzamelen bij diens huis, Rustenburghstr. 25, om 9 uur v.m.

Op naar een perspectief voor de landbouw

Rob Aarts

Onder het mom van “nooit meer honger” is onder leiding van Sicco Mansholt na de oorlog de Nederlandse, maar ook de Europese landbouw omgevormd van grotendeels kleinschalig naar grotendeels grootschalig. Productiemaximalisatie en kostprijsverlaging waren leidend in dit proces. De instrumenten waren grootschalige ruilverkavelingen en waterbeheersing door o.a. normalisatie van beken. Een overigens merkwaardige kwalificatie voor een proces waarbij de normale beekloop werd vervangen door een abnormale. De stroomsnelheid neemt toe en het water verdwijnt sneller van het boerenland. Ook grootschalig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ofwel pesticiden nam een aanvang.
Als Europees sociaaldemocraat had Mansholt de beste bedoelingen. Via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, een van de pijlers onder Europese Integratie, leidde zijn beleid tot stabilisatie van de agrarische markten, verhoging van de productiviteit en verbetering van boereninkomens. Maar ook tot boterbergen, melk- en wijnplassen en graanbergen vanwege de enorme overproductie en dus prijsdalingen met minimumprijzen. De gevolgen van falende marktwerking.

Vanaf 1972, en niet toevallig na publicatie van Rachel Carson’s “Dode Lente”, begreep Mansholt de enorm nadelige effecten van dit productiesysteem en zette hij in op “sluiting van de kringlopen”. Het heeft tot minister Carola Schouten geduurd voordat daar, in ieder geval op papier, werk van werd gemaakt in Nederland. Terwijl Schouten appelleerde aan natuurinclusieve landbouw en kringlopen gingen de sectorale hakken onmiddellijk in het zand. Tevens wees Schouten erop, als voorschot op prijsverhogingen, dat huishoudens vroeger gemiddeld 25% van hun inkomen besteedden aan voeding, terwijl dat, afgezien van de huidige situatie, nu veel minder is. En dan, als een duivel uit een hooiberg dwingt de EU Nederland tot een forse vermindering van de stikstofuitstoot door de landbouw. Deze bedraagt nu 4 maal het Europese gemiddelde. Het Programma Aanpak Stikstof, de PAS, werd door de politiek snel uit de kast getrokken. De mislukking, met o.a. 100 km/u als gevolg, werd door deskundigen reeds voorspeld en bekrachtigd door de Raad van State. Minister Christianne van der Wal, maar uiteindelijk ook de Tweede Kamer bouwen voort op de intenties van Schouten. En weer gaan de sectorale hakken in het zand, maar ook zien we helse reacties in de Kamer en op partijcongressen. Het spel is op de wagen, maar in wezen is de enige juiste politieke reactie naar de agrariërs: “Beste agrariërs, het spijt ons verschrikkelijk dat het zo is gelopen. Wij bieden U in al onze nederigheid excuses aan en wij gaan U samen met de EU helpen met de transitie naar een nieuwe landbouw!”

Vanaf 2023 wordt het gemeenschappelijk Europees landbouwbeleid aangepast om het gelijk te trekken met de duurzame en sociale ambities van de Europese Commissie. Een deel van de inkomenssteun aan de boeren wordt afhankelijk gemaakt van de inspanningen van boeren om te verduurzamen en de biodiversiteit te stimuleren. Dit is dus de start naar een nieuw perspectief voor de landbouw. Er tegenover staat dat wie niet wil meewerken, ondanks financiële steun en compensatie, zal moeten vertrekken vanuit omgevingen waar stikstof een sterk negatieve invloed heeft op de biodiversiteit en biodiversiteitsherstel.

Noordwijk

De geur van vers brood en oude boeken;
jij nog in bed
koffie drinken op een terras
en plantjes kijken
in de duinen,
verzamelen op het strand,
en kisten vol drijfhout
naar huis sturen.
Thuis achter het microscoop aan het werk,
Tot volgend jaar mijn lief,
tot volgend jaar.

Marco Spooren

Stikstofdossier: Dit schema is gemodificeerd voor dit doel en afkomstig uit het sociale domein als de z.g. Drama driehoek om interacties bij problemen tussen mensen in beeld te brengen.

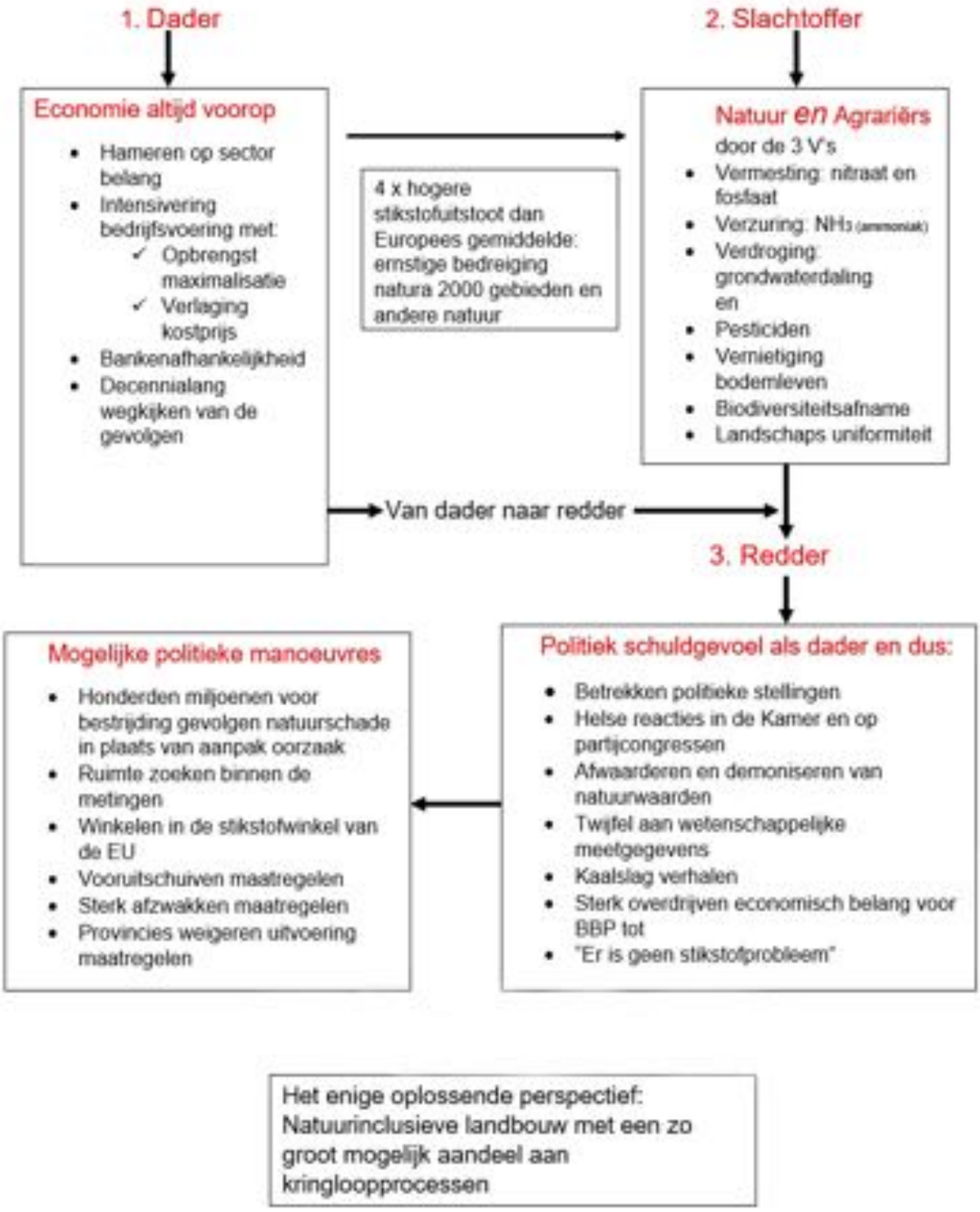

Het enige oplossende perspectief:
Natuurinclusieve landbouw met een zo groot mogelijk aandeel aan kringloopprocessen

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas